

Comparison of 2019 and 2024 Primary School Turkish Course Curricula in Listening/Watching Skill Area^a

Kazım ŞAHİN^b, Emrah KÖSEOĞLU^c

ABSTRACT

Keywords:

Primary school,
Turkish course,
Listening/monitoring skills,
Curriculum

Submit: 05/10/2024

Accept: 19/10/2024

Publish: 31/10/2024

Research Article

DOI: 10.5281/zenodo.14017990

Listening skill, which is included in communication skills, is a critical skill that affects success in both school and social life. Listening skill is accepted as one of the four basic skill areas in Turkish Course Curricula in Turkey and various methods and achievements are recommended for the development of this skill in students. The process of how to acquire listening skills is generally classified in three stages: pre-listening, during listening and post-listening. However, in the curricula developed at different times, these topics may appear in different ways. For example, it can be said that the achievements included in the 2009, 2019 and 2024 curricula for listening skills are not made according to these titles. Undoubtedly, the titles and outcomes for listening skills in Turkish Course Curricula may vary depending on the conditions of the current period and the importance of the meaning attributed to listening skills. In this direction, the aim of this study is to determine the extent to which the listening/watching skill area, which is often described as a "neglected skill" in the literature, is included in the 2024 Primary School Turkish Course Curriculum and to determine the changes made by comparing it with the 2019 Primary School Turkish Course Curriculum. The research was conducted using document analysis, one of the qualitative research methods. In this context, the 2019 and 2024 Turkish Curricula were analyzed in detail with the curriculum analysis form created by the researchers. The findings obtained are presented in tables. It can be said that listening skill was seen as a neglected area in the past, but in the 2024 Turkish Course Curriculum, this skill has started to be given more importance. However, it was concluded that a clear classification of listening skills is still not fully established and more development is needed in this regard.

a. This study was presented as an oral presentation at the International Education Congress / EDUCongress2024 held at Dicle University on 18-21 September 2024.

b. Dr., Ministry of National Education, Ankara, Türkiye Orcid: 0009-0002-5471-9320 ksah4401@gmail.com

c. Dr., Harran University, Şanlıurfa, Türkiye Orcid: 0000-0001-9836-0490 e.koseoglu21@gmail.com

INTRODUCTION

Communication is a skill area whose importance is understood more and more from the past to the present day and which is almost a compulsory skill area to be acquired for the 21st century. It can be said that listening is undoubtedly the most frequently used skill in maintaining and developing communication. Listening is one of the four basic skills that students are expected to acquire in Turkish courses and can be defined as the ability to understand the message that a person who speaks or reads aloud wants to give in a complete and accurate way (Özbay, 2006, p.5). Listening is an activity that plays an active role in the realization of understanding and learning activities as well as having a very important place in people's communication with each other, and is an activity in which the person is mentally active although he/she seems passive physically (Yıldız, 2013, p.190). Listening education is among the most neglected issues in primary school. However, it is one of the most used skill areas and constitutes one of the important elements of the reading process (Akyol, 2016, p.1).

In addition, the understanding and approaches used in education also have an impact on the importance given to this skill. In the behaviorist approach to education, listening skill is not given much importance and it is thought that this skill will develop spontaneously. The constructivist approach changed the perspective on this skill and strengthened the perception that listening starts to be acquired in the womb, continues its development informally in family and social life, and can be further developed with a formal education approach at school (Çarkıt, 2021, p.828). With the teaching curricula prepared in line with the constructivist approach, importance is given to the holistic development of the student and the development of all skill areas is given importance. Since listening skill is actively used in the acquisition of other skill areas at school, it also has an important place in student success. It should not be forgotten that it is impossible to be successful without being a good listener (Mackay, 1997, p.29). Because students learn most of the information during the school period by listening. This situation reveals the necessity of giving the necessary importance to listening activities in educational activities (Özbay & Melanlıoğlu, 2012, p.88-89). If individuals are not provided with sufficient information and training on listening skills, a society that cannot acquire listening habits will be formed. In such a society, conflicts will be inevitable (Melanlıoğlu, 2011, p.69). Listening, which is one of the most frequently used skills in and out of school, is taught to students in a planned manner when they start school. It is not possible for students to become good listeners without giving enough space to listening skills in the curriculums (Ediger, 2002, p.3). For this reason, the Turkish Course Curricula include achievements for the acquisition of listening skills.

The listening process, which refers to the planned teaching of listening skills to students, is examined under three headings: before listening, during listening and after listening (Demirel & Şahinel, 2006; Temur, 2010; Melanlıoğlu, 2012; Yıldız & Kılınc, 2015; Akkaya & Ünal, 2016; Akyol, 2016; Doğan, 2020). However, it was observed that the acquisitions in the 2009, 2019 and 2024 Turkish Course Curricula were not made according to these titles. In the 2009 curriculum, listening acquisitions were classified under three headings, while the 2019 curriculum did not include any classification and directly included acquisitions statements. In the 2024 curriculum, the concept of "learning outcomes" was used instead of the concept expressed as "achievement" in previous curricula. Learning outcomes are classified under four headings in the first grades and five in the other grades. It can be stated that the achievements or learning outcomes included in the curricula are not made in accordance with the classification specified in the literature, but the statements

under different classification headings include strategies that are compatible with the contents of the titles specified in the literature. Undoubtedly, the titles and outcomes for listening skills in Turkish curricula can change in relation to the conditions of the current period and the importance of the meaning attributed to listening skills. In this context, identifying the changes in the curricula will contribute both to the researchers working in this field and to the literature.

In Turkey, all curricula were updated and changed in 2024 within the scope of the "Turkish Century Education Model". One of the curricula updated and changed in this direction is the Primary School Turkish Course Curriculum. It is important for both researchers and practitioners and the literature to determine how the skills in the curriculum have changed. In this direction, the aim of this study is to determine the extent to which the listening/watching skill area, which is often described as a "neglected skill" in the literature, is included in the 2024 Primary School Turkish Course Curriculum and to determine the changes made by comparing it with the 2019 Primary School Turkish Course Curriculum. In this context, answers to the following questions were sought:

1. How has there been a quantitative change in the titles and acquisitions in terms of listening skills in the 2019 Primary School Turkish Course Curriculum and the 2024 Primary School Turkish Course Curriculum?
2. How have there been changes in terms of content/quality in achievements in terms of listening skills between the curricula?

METHOD

Research Model

Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in this study. Document analysis is defined as a qualitative research method that involves analyzing written materials containing information about the phenomenon or phenomena targeted for research. In a research related to the field of education, documents such as textbooks, curriculum guidelines, etc. can be used as data sources (Yıldırım & Şimşek, 2018, pp.189-190). In the study, the listening skill in the 2024 Primary School Turkish Course Curriculum, which was adopted in 2024 and will be implemented starting from the 2024-2025 academic year, was analyzed in detail. In this direction, how the acquisitions for listening skills are included was examined by comparing with the 2019 Primary School Turkish Course Curriculum. The achievements in the curriculums were compared in two different dimensions in terms of quantity and quality.

Data Sources of the Research

Document analysis is a method used in both quantitative and qualitative research. Within the scope of document analysis, materials such as books, journals, articles, written sources, visuals, pictures, movies, videos, etc. can be used as data. In addition, all kinds of written, drawn or printed materials containing information about the events, phenomena and situations targeted for research can be handled within the scope of document analysis (Sönmez & Alacapınar, 2011). In this direction, the Primary School Turkish Course Curricula of the years mentioned in the study were used as data sources. The curriculum for 2024 was obtained from the Primary School Turkish Course Curricula published in the curricula section of the official web page of the Presidency of the Board of Education and Instruction (<https://mufredat.meb.gov.tr>). The 2019 Primary School Turkish Course Curriculum was archived in PDF format by the researchers before it was abolished and examined within the scope of this study.

Data Collection and Analysis

Criterion sampling, one of the purposeful sampling methods, was used in the selection of 2019 and 2024 Primary School Turkish Course Curricula used as data sources in the study. In the criterion sampling method, it is aimed to study situations that meet a predetermined set of criteria (Yıldırım & Şimşek, 2018). For this reason, 2019 and 2024 curricula were selected within the scope of the research questions. The criteria were that the new curriculum had significant changes compared to the previously implemented curriculum, the old curriculum had been implemented until recently, and there were significant changes in terms of listening skills. The data obtained from the two curriculums were analyzed using the "Comparative Curriculum Analysis Form" created by the researchers in line with the analysis units. Descriptive analysis was used to analyze the data. The data obtained were analyzed comparatively by the researchers and their accuracy was checked. In addition, the data were also analyzed by a field expert and a classroom teacher working in this field. After the accuracy of the data was checked, the findings were presented in tables and interpreted.

Ethics Committee Permission Certificate

Since this research is a document review, does not involve human and living beings and does not involve an experimental intervention, ethics committee permission was not applied.

FINDINGS

The first question of the study, "How has there been a quantitative change in the number of titles and achievements between the curricula?" In order to see the change made in relation to the question more clearly, the classification of the achievements belonging to the listening/monitoring skill area in the 2009 Primary School Turkish Course Curriculum was also included. The classification titles used in the curricula are presented in Table 1.

Table 1. Classification titles used in Turkish course curricula

Turkish course curriculum	Classification used
2009	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Applying listening rules ➤ Listening comprehension ➤ Listening in accordance with genres, methods and techniques
2019	Direct achievements are included without classification.
2024	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Manage listening/monitoring ➤ To be able to create meaning about what they listen/watch ➤ Analyzing what they listen/watch ➤ To be able to review the situations affecting the listening/watching process (not in 1st grade) ➤ To be able to evaluate the listening/monitoring process

According to Table 1, in the 2009 Primary School Turkish Course Curriculum, listening skills were examined under three titles, while in the 2019 curriculum, no classification was made and direct learning outcome statements were included. In the 2024 curriculum, learning outcomes were included under four titles for primary school first grades and five titles for other grades (MoNE,

2024, p.207-218). The number of outcomes or learning outcomes in the curricula is presented in Table 2.

Table 2. *Learning outcomes and learning outcomes in the Turkish Course Curricula*

Classes	Turkish course curriculum		
	2009 (Gain)	2019 (Gain)	2024 (Learning outcomes)
1st grade	23	11	21
2nd grade	31	9	20
3rd grade	38	13	26
4th grade	45	13	26
5th grade	48	-	-

When Table 2 is examined, it is seen that the learning outcomes in the 2009 Primary School Turkish Course Curriculum increase gradually according to the grade levels. It can be said that it is an intensive curriculum compared to other curricula in terms of the number of objectives. In the 2019 curriculum, it is seen that there is no increase in the number of learning outcomes between the grades according to the grade levels and that a great simplification has been made compared to the previous curriculum. In the 2024 curriculum, it can be said that the understanding shown in the 2019 curriculum is tried to be continued in the distribution of learning outcomes according to grade levels. Looking at the number of learning outcomes, it is seen that it is a more intense curriculum compared to the 2019 curriculum and a simpler curriculum compared to the 2009 curriculum.

Regarding the second question of the study, "How have the outcomes changed in terms of content/quality?", the 2019 and 2024 Primary School Turkish Course Curricula were examined comparatively. In accordance with the classification titles in the 2024 Primary School Turkish Course Curriculum, the learning outcomes are presented below by comparing them with the achievements in the 2019 curriculum:

1. Managing listening/watching

There are five learning outcomes under the title of being able to manage listening/watching. These learning outcomes are compared with the learning outcomes in the 2019 curriculum and presented in Table 3.

Table 3. *Managing listening/watching*

Learning outcomes (2024)	Associated outcomes (2019)
a) "Selects the image(s) containing the sound he/she has learned from the given visuals."	"Distinguishes letters corresponding to sounds."
b) "Selects what to listen/watch in accordance with its purpose."	No gains.
c) "Chooses a listening/watching strategy in accordance with the subject and purpose."	"Applies listening strategy."
ç) "Listens in accordance with listening rules."	"Applies listening strategy."
d) "Takes the floor at the appropriate time to participate in the conversation during listening."	"Expresses his/her opinions about what he/she listens to/watches."

The five comparative learning outcomes in Table 3 are examined in detail below.

a) Selects the image(s) containing the sound he/she has learned from the given visuals

The learning outcome was included only in the first grade and this learning outcome was not included in other grades. Since the learning outcome is related to the first reading and writing

process, it is thought that the learning outcome is only included in the first grade. In the 2019 curriculum, the learning outcome "*Distinguishes letters corresponding to sounds*" can be associated with this learning outcome. The activity "selects the visual(s) in which the sound he/she has learned", which is one of the activities carried out during the acquisition of sounds in the first reading and writing process, was included as a learning outcome in the new curriculum.

b) Selects what to listen/watch in accordance with its purpose

While this learning outcome was limited to the choice appropriate to the purpose in the first grade, in the second and third grades, the student's "making a choice in accordance with his/her field of interest" was added to the purpose, and this learning outcome was not included in the fourth grade. It can be said that it is thought that students should have acquired purposeful listening by the third grade of primary school. While the 2019 curriculum did not include learning outcomes for the purpose of listening, textbooks included examples of activities for the purpose of listening in order for students to acquire the purpose of listening. In the new curriculum, the activity example included in the textbooks was included as a learning outcome. It can be said that this learning outcome is prepared for selective listening/watching type.

c) Chooses the listening/watching strategy in accordance with the subject and purpose

The learning outcome was not included in the first and second grades, it was included in the third grade, and in the fourth grade it was also included that when choosing a listening/watching strategy, it should be "appropriate to the type of relationship". Since there are no details about the type of relationship here, it is not clear what is meant by the type of relationship. This learning outcome is included in the 2019 curriculum as the outcome "*Applies listening strategy*". This outcome is expressed as two sub-achievements in a gradual change according to the grades. The outcome is included in all grade levels. Regarding the first sub-achievement, it was stated that the importance of following the rules of courtesy should be emphasized in the first grade, and it was stated that listening without interrupting and taking the floor should be given importance as listening behaviors. In the second grade, it was stated that the importance of listening in accordance with the rules of courtesy should be reminded, and the behaviors of listening without interrupting and taking the floor were preserved in the same way, and the behaviors of watching the listener and making eye contact were also added. In the third grade, they were reminded that they should follow the rules of courtesy while listening, but no information was given about listening behaviors. In the fourth grade, this outcome was expressed as that they should be encouraged to take notes of sentences, important information, etc. that they liked while listening/watching.

Regarding the second sub-gain, the sub-gain expressed as "*Students are encouraged to focus their attention on what they listen to/watch*" in the first grade was expressed as "*Students are encouraged to focus their attention on what they listen to/watch*" in the second and third grades. In the fourth grade, it was expressed as "*Students are encouraged to concentrate their attention*". In short, it can be said that while the teacher was active in the acquisition of the listening/watching strategy in the previous curriculum, in the 2024 curriculum, all responsibility was given to the student.

ç) Listens in accordance with listening rules

The learning outcome is included in all grades of primary school. Although there is no information about what the listening rules are, in the measurement and evaluation section of the rubric, as listening behaviors, "*Keeps his/her interest alive by concentrating his/her attention on the subject during the listening/watching process, listens/watches without disturbing others, makes eye contact with the*

speaker, Speaks by taking the floor at the appropriate time to express his/her opinions or ask questions about what he/she listens to/watches, tells his/her predictions about the continuation or conclusion of the text, determines the subject of the text he/she listens to/watches, tells the text he/she listens to/watches by paying attention to pronunciation, tells the text he/she listens to/watches with his/her own sentences, speaks with an audible tone of voice". In the 2019 curriculum, there is no learning outcome related to listening rules, but in the sub-achievements of the learning outcome "Applies listening strategy", listening rules such as focusing students' attention on what they listen to, listening without interrupting, taking the floor, following the listener and making eye contact are included. It can be said that what is meant by the listening rules expected from students in the new curriculum is not clearly stated.

d) Takes the floor at the appropriate time to participate in the conversation during listening

The learning outcome was included in the first and second grades, and in the third and fourth grades, the statement "Takes the floor at the appropriate time to express his/her thoughts on the subject he/she listened to" was included. It is thought-provoking that in the first and second grades, the student only wants to be involved in the conversation, but from the third grade onwards, he/she takes the floor to express his/her opinions on the subject. It can be said that in the first and second grade, the student is expected to comprehend only the appropriate time interval to be included in the conversation, while in the third and fourth grades, it can be said that he/she has learned this time interval and that a development in which he/she can now express his/her opinions about the conversation is envisaged. In addition, it is not clearly stated what is meant by being involved in the conversation. In the 2019 curriculum, taking the floor at the appropriate time is included as a sub-achievement under the learning outcome "applies listening strategy". In addition, since it is mentioned in this learning outcome that students express their opinions on the subject, this statement was included among the third and fourth grade achievements in the 2019 curriculum in the form of "Expresses his/her opinions about what he/she listens/watches". This outcome was not included in the first and second grades. In short, it can be said that there is a confusion of purpose in this learning outcome.

2. Constructing meaning about what they listen/watch

Eleven learning outcomes were included under the title of being able to create meaning about what they listen/watch. These learning outcomes are compared with the learning outcomes in the 2019 curriculum and presented in Table 4.

Table 4. To be able to create meaning about what they listen/watch

Learning outcomes (2024)	Associated outcomes (2019)
a) "Recognizes the symbol/letter corresponding to the sound."	"Imitates the sounds they hear." "Distinguishes letters corresponding to sounds."
b) "Guesses the source of the sound he/she listens to."	"Distinguishes sounds from natural and artificial sound sources."
c) "Makes predictions about the text to be listened to/watched based on visuals/visuals. "	"Makes predictions about the text to be listened to/watched based on the visual/visuals." "Expresses his/her opinions about what he/she listens to/watches."
ç) "Makes inferences by comparing what he/she listens with his/her experiences and prior knowledge."	"Evaluates the content of what they listen to/watch."

d) "Gives examples of words with the sound he/she listens to."	"Imitates the sounds they hear." "Distinguishes letters corresponding to sounds."
e) "Makes predictions about before and after the events in what he/she listens/watches."	"Makes predictions about the development and outcome of events in what he/she listens/watches." "Evaluates the content of what they listen to/watch." (Students are encouraged to question the content of what they listen/watch in terms of coherence).
f) "Compares the messages in what he/she listens/watches with his/her prior knowledge in terms of accuracy and reality."	There is no achievement.
g) "Categorizes objects in what he/she listens to/watches according to their physical characteristics."	"Expresses his/her opinions about what he/she listens to/watches."
ğ) "Expresses his/her thoughts about what he/she listens to/watches."	"Suggests different titles for what they listen to/watch."
h) "Makes suggestions about the messages in what he/she listens/watches."	No achievement is included.
i) "Expresses his/her thoughts about what he/she listens to/watches with verbal and non-verbal communication elements."	

The eleven learning outcomes in Table 4 are matched with the learning outcomes in the 2019 curriculum and each learning outcome is examined in detail below.

a) Recognizes the symbol/letter corresponding to the sound

The learning outcome was included only in the first grade. While the 2019 Primary School Turkish Course Curriculum included the learning outcomes "Imitates the sounds he/she hears" and "Distinguishes the letters corresponding to the sounds", the new curriculum combines the two learning outcomes and rephrases them. In the 2019 curriculum, the focus was on imitating new sounds and distinguishing that it is a different sound from the previous sounds, while in the new curriculum, it can be said that a more general learning outcome is included with the expression "recognizes the symbol or letter corresponding to the sound".

b) Estimates the source of the sound he/she listens to

The learning outcome was included only in the first grade. It can be said that the learning outcome "Distinguishes the sounds emitted from natural and artificial sound sources" in the 2019 curriculum has been readdressed in a more general expression.

c) Makes predictions about the text to be listened to/viewed based on the visuals/visuals

While the learning outcome addresses only making predictions about the text based on visuals in the first grade, it is addressed in the second, third and fourth grades as "Predicts the subject of the text to be listened to/watched based on visuals". A similar situation is also included in the 2019 curriculum. The expression in the first grade and other grades has been preserved exactly the same, and in the new curriculum, the acquisition has been included as a learning outcome without changing it.

ç) Makes inferences by comparing what he/she listens with his/her experiences and prior knowledge

The learning outcomes, which can be expressed as making inferences and making

connections, are given one learning outcome in the first grade, two in the second and third grades, and three in the fourth grade. In the first grade, there is a learning outcome related to making inferences and it is expressed as *"Makes inferences by comparing what he/she listens to with his/her experiences and prior knowledge"*. This learning outcome was also included in the second grade and the learning outcome *"Makes inferences from the messages in what he/she listens/watches in accordance with his/her field of interest"* was added. In the third and fourth grades, the learning outcome *"Makes connections between the information in what he/she listens/watches and prior knowledge"* was also included. While making inferences was emphasized in the first and second grades, making connections was emphasized in the third and fourth grades. In the first and second grades, it was considered sufficient to make inferences about what they listened to/watched, whereas in the third and fourth grades, it is now accepted that the student has learned to make inferences and is asked to associate these inferences with prior knowledge. In the third grade, the learning outcomes *"Establishes a connection between the information in what he/she listens/watches and his/her prior knowledge"* and *"Makes inferences appropriate to his/her purpose and field of interest from the messages in what he/she listens/watches"* were included. In the second grade, it was stated that the student makes inferences in accordance with his/her field of interest, while in the third grade, the statement *"makes inferences in accordance with his/her purpose and field of interest"* was added to the field of interest. In the fourth grade, two learning outcomes related to making connections and one learning outcome related to making inferences were included. Regarding making connections; *"Establishes the connection between the text he/she listens/watches and daily life"* and *"Establishes a connection between the information in what he/she listens/watches and his/her prior knowledge"* learning outcomes were included. In relation to making inferences, the learning outcome *"Makes appropriate inferences based on the content of what he / she listens / watches"* is included. In the 2019 curriculum, while there were no learning outcomes in the first and second grades regarding making inferences, students were expected to express their opinions about what they listened to in the third and fourth grades, and they were asked to make inferences only in the fourth grade. In the third grade, the outcome in which students were asked to express their opinions about what they listened to was expressed as *"Expresses his/her opinions about what he/she listened to/watched"*. In the fourth grade, the same outcome was included, and the outcome related to making inferences was *"Evaluates the content of what they listen to/watch"*. In this learning outcome, it can be said that the learning outcomes in the previous curriculum were reorganized in detail with the concept of learning outcome.

d) Gives examples of words with the sound he/she listens to

The learning outcome was included only in the first grade. Since it is a learning outcome related to teaching first reading and writing, it can be said that it is only included in the first grade. In the first reading process, the sound is made to be felt, the student is asked to find the words in which the sound occurs, and then the student is asked to give an example of a word in which the sound occurs. In this sense, it can be said that the learning outcome needs two learning outcomes before it. In the 2019 curriculum, it was observed that the learning outcome *"Imitates the sounds he/she hears"* and the learning outcome *"Distinguishes the letters corresponding to the sounds"* were not included in this curriculum. It can be said that this learning outcome is expressed in a more general way, while the learning outcomes related to making inferences include details.

e) Makes predictions about before and after the events in what he/she listens/watches

Since the two learning outcomes related to making predictions, predicting before and

predicting after, are related to each other, they were combined and interpreted under a single heading. The two learning outcomes were included in all grades of primary school. The learning outcomes were not considered as a developmental stage according to the grades and were expressed in the same way in all grades. In the 2019 curriculum, the outcome expressed as "*Makes predictions about the development of events in what they listen/watch*" in the first grade was expressed as "*Makes predictions about the development and outcome of events in what they listen/watch*" in the second, third and fourth grades. In the first grade, students' making predictions about the development of events is emphasized, while in other grades, students' making predictions about the outcome of events as well as the development of events is emphasized. In the new curriculum, students are supported to develop opinions about the before and after of events in all grades of primary school. In the new curriculum, the importance of learning outcomes to be connected with students' daily life and prior knowledge is emphasized. It is thought that predicting the pre-events may have been added in order to facilitate students to make connections with their prior knowledge by making inquiries about the before and after events. In the literature, predictions about the development and outcome of events are generally included. It can be said that the learning outcome of making predictions before the events is an innovation specific to this curriculum.

f) Compares the messages in what he/she listens/watches with his/her prior knowledge in terms of accuracy and reality

The learning outcome is included in all grades of primary school. Starting from the second grade, the learning outcome "*Compares the information in the text he / she listens / watches in terms of accuracy and reality*" was included in the curriculum. In the 2019 curriculum, the learning outcome "*Evaluates the content of what they listen to/watch*" was included only in the fourth grade in relation to evaluating the text they listened to. This outcome was expressed as two sub-achievements, and as content evaluation criteria, it was expressed as "*Students are enabled to question the content of what they listen to/watch in terms of consistency*". In the new curriculum, it is stated that a stage according to grade levels is not observed in content evaluation, and that questioning in terms of consistency should be done according to the criteria of accuracy and reality. In the previous curriculum, taking into account the developmental stages of students, the learning outcome was expressed with the word questioning only in the fourth grade, while in the new curriculum, the learning outcome was expressed with the word comparison and included in all grades. In the new curriculum, it can be said that students in all grades are expected to make inquiries about what they listen/watch.

g) Categorizes objects in what they listen to/watch according to their physical characteristics

It is seen that the learning outcome related to classification is organized according to grade levels. In the first grade, the learning outcome "*Classifies the objects in what he/she listens/watches according to their physical characteristics*" was expressed as "*Classifies different objects and characters in what he/she listens/watches according to their characteristics*" in the second grade. In the third grade, the learning outcome "*Classifies different situations, objects and characters in what they listen to/watch according to their characteristics*" was expressed as "*Classifies events, situations, objects and characters in what they listen to/watch according to their characteristics*" in the fourth grade. While students were asked to classify according to physical characteristics in the first grade, it is seen that a spiral development is expected from the second grade onwards. In the second grade, students were asked to classify according to objects and characters, while in the third grade, the situation classification criterion was added to the classification according to objects and characters. In the fourth grade,

the event classification criterion is added to the classification criteria in the third grade, and a student who completes primary school is expected to have a quadruple classification criterion for what he/she listens to/watches. In the 2019 curriculum, listening/watching outcomes related to classification are not included. It can be said that learning outcomes with classification is an innovation specific to this curriculum.

ğ) Expresses his/her thoughts about what he/she listens/watches

The learning outcome was not included in the first grade. However, a student who can make inferences about what he/she listens to means that he/she has expressed his/her thoughts about what he/she listens to. This learning outcome seems to be a simpler learning outcome among the learning outcomes for making inferences. It can be said that this learning outcome is expressed in accordance with the grade levels. In the second grade, the learning outcome "*Expresses his/her thoughts about what he/she listens to/watches*" was expressed as "*Expresses his/her thoughts about what he/she listens to/watches with reasons*" in the third grade. In the fourth grade, it was expressed as "*Expresses whether he/she agrees or disagrees with what he/she listened to/watched*". While students were asked to express their opinions about what they listened to in the second grade, in the third grade they were asked to state the reasons for these opinions, and in the fourth grade they were asked to express their opinions about whether they agreed or disagreed with what they listened to/watched with reasons. In the 2019 curriculum, while there was no learning outcome in the first and second grades related to opinion development, the learning outcome "*Expresses his/her opinions about what he/she listens to/watches*" was included in the third and fourth grades. In the previous curriculum, students were only asked to express their opinions, but in the new curriculum, they were also asked to state the reasons for their opinions. In short, it can be said that students are supported to develop their opinions, and it is important for students to strengthen their opinions with inferences that support their opinions while expressing their opinions.

h) Makes suggestions about the messages in what he/she listens/watches

The learning outcome was included in the third and fourth grades. The learning outcome, which was expressed as "*Makes suggestions about the messages in what they listen/watch*" in the third grade, was expressed as "*Makes suggestions about the issues they do not accept in what they listen/watch*" in the fourth grade. In the third grade, only making suggestions about the messages was mentioned, while in the fourth grade, students were asked to make suggestions about the issues they did not accept. In the 2019 curriculum, the learning outcome "*Suggests different titles for what they listen to/watch*" was included in the second, third and fourth grades. The student's making suggestions actually expresses his/her opinion about what he/she listens to. This learning outcome can be evaluated together with the learning outcome "*Expresses his/her thoughts about what he/she listens to/watches*". It can be said that this learning outcome has been rephrased in line with the previous curriculum.

ı) Expresses his/her thoughts about what he/she listens/watches with verbal and non-verbal communication elements

The learning outcome is included in the third and fourth grades. This learning outcome explains that students can use different ways to express their opinions about what they listen to. In the 2019 curriculum, there is no learning outcome for the elements of communication that students can use to express themselves. Since there is no sub-learning outcome on how to inform students about verbal and non-verbal communication elements, it can be said that there is no clarity on how

this learning outcome will be acquired by students.

3. Analyzing what they listen/watch

There are six learning outcomes under the title of being able to analyze what they listen/watch. These learning outcomes are compared with the learning outcomes in the 2019 Primary School Turkish Curriculum and presented in Table 5.

Table 5. *Analyzing what they listen/watch*

Learning outcomes (2024)	Associated outcomes (2019)
a) "Distinguishes sounds from natural and artificial sound sources. "	"Distinguishes sounds from natural and artificial sound sources." "They imitate the sounds they hear." "Distinguishes letters corresponding to sounds."
b) "Finds the subject of the text he/she listens to/watches."	"Identifies the subject of what he/she listens to/watches."
c) "Identifies the similarities of messages in different texts he/she listens to/watches."	No achievement is included.
ç) "Identifies the relationship between discourse and visuals in listening/watching."	No achievement is included.
d) "Identifies the events in the text he/she listens to/watches."	"Explains the text he/she listens to/watches." "Outlines the text he/she listens to/watches." "Responds to questions about what he/she listens/watches."
e) "Finds the main idea/main emotion in the text he/she listens to/watches."	"Identifies the main idea/main emotion of what he/she listens to/watches."

The six learning outcomes in Table 5 are matched with the learning outcomes in the 2019 curriculum and each learning outcome is examined in detail below.

a) Distinguishes sounds from natural and artificial sound sources

The learning outcome is included only in the first grade. In relation to the first reading and writing process, this learning outcome and the learning outcome "*Distinguishes symbols/letters corresponding to sounds*" were also included. The 2019 curriculum includes the same outcomes. In addition, the learning outcome "*Imitates the sounds he/she hears*" related to the first reading and writing process is not included in the new curriculum. Regarding this learning outcome, it can be said that an approach equivalent to the gains in the previous curriculum has been adopted.

b) Finds the subject of the text he/she listens/watches

The learning outcome is included at all grade levels. In the 2019 Turkish course curriculum Curriculum, it is also included at all grade levels. In the 2019 Turkish course curriculum Curriculum, it was expressed as "determines the subject", while in the new curriculum it is expressed as "finds the subject". It is seen that the outcome included in the previous curriculum is also preserved in the new curriculum.

c) Identifies the similarities of the messages in different texts he/she listens/watches

The learning outcome was included in all grades, but after the second grade, the learning outcome was expressed as "*Identifies the similarities and differences of messages in different texts that he/she listens to/watches*". In the learning outcome aiming to establish a relationship between texts, while the first grade focused only on similarities in establishing a relationship between texts, as of the second grade, it was requested to focus on differences in the relationship between texts. In addition, in the third and fourth grades, the learning outcome "*Relates the messages in different texts that he/she listens to/watches in terms of similarities and differences*" was also included. With this learning outcome, beyond identifying similarities and differences in the relationships established between texts, it is also required to associate these similarities and differences. In the 2019 curriculum, there are no learning outcomes for establishing relationships between texts. In this sense, it can be said that these learning outcomes are one of the innovations brought by the new curriculum.

ç) Identifies the relationship between discourse and visuals in listening/watching

The learning outcome is organized according to grade levels. In the first and second grades, students were asked to determine the relationship between discourse and visuals, while in the third grade they were asked to explain this relationship. In the fourth grade, students were asked to evaluate the determined relationship. In the 2019 curriculum, there is no learning outcome for determining, explaining or evaluating the relationship between discourse and visuals. In this sense, it can be said that these learning outcomes are one of the innovations brought by the new curriculum.

d) Identifies the events in the text he/she listens/watches

The learning outcome was included as of the second grade and was preserved in the same way in other grades. In the 2019 curriculum, only the learning outcome "*Explains the text he/she listened to/watched*" was included in the first and second grades regarding the focus on events, and in the third and fourth grades it was expressed as "*Explains the text he/she listened to/watched in outline*". In the first and second grades, narrating the text was emphasized, while in the third and fourth grades, the focus was on describing the text in outline, that is, in a slightly more detailed way. In addition, in the first and second grades, it was stated that attention should be paid to the order of events for the explanation of the outcome. Apart from this outcome, the focus was on answering questions to determine the elements of the story, and the outcome "*Answers questions about what he/she listens/watches*" was included in all grades. Regarding this learning outcome, it can be said that the gains in the previous curriculum have been expressed by reducing them to a simpler level, and it can be said that it is important to focus only on events and to make questioning and prediction studies through events.

e) Finds the main idea/main emotion in the text he/she listens to/watches

The learning outcome is included in the third and fourth grades. In the 2019 curriculum, the outcome is also included in the third and fourth grade levels and is expressed as "*Determines the main idea / main emotion of what he / she listens / watches*". In the 2019 curriculum, it is required to determine the main idea / main emotion, while in the new curriculum it is expressed as "*finds*". It is seen that the existing outcome is also preserved in the new curriculum.

4. To be able to review the situations affecting the listening/watching process

Under the title of being able to review the situations affecting the listening/watching process, there were no learning outcomes in the first grades and two learning outcomes were included in the other grades. These learning outcomes are compared with the learning outcomes in the 2019 Primary School Turkish Course Curriculum and presented in Table 6.

Table 6. *To be able to review the situations affecting the listening/watching process*

Learning outcomes (2024)	Associated outcomes (2019)
a) "Reviews the suitability of the listening/watching environment."	No achievement is included.
b) "Explains the effect of listening/watching environment on feelings, thoughts and behaviors in the listening process."	No achievement is included.

The two learning outcomes in Table 6 are matched with the learning outcomes in the 2019 curriculum and each learning outcome is examined in detail below.

a) *Reviews the suitability of the listening/monitoring environment*

The learning outcome was included only in the second and third grades. In the fourth grade, it is expressed as "*Listens by taking into account the physical characteristics of the environment where listening/watching will take place*". In the 2019 curriculum, there is no learning outcome related to reviewing the suitability of the environment. While the teacher is held responsible for making the listening environment physically suitable before listening in the literature, it can be said that reviewing the suitability of the environment in the new curriculum is left to the responsibility of the student. In addition, it is seen that there is no explanation of what is expected from the student after reviewing the suitability of the environment. It can be said that the learning outcome should be expressed more clearly.

b) *Explains the effect of listening / watching environment on feelings, thoughts and behaviors in the listening process*

The learning outcome was included in the third and fourth grade. In the 2019 curriculum, there is no learning outcome for the evaluation of the environment. Trying to create awareness of the effect of the environment on listening by making students question how the listening environment has an effect on listening skills will undoubtedly have an important effect on listening skills. However, as a result of an assessment that the environment is not suitable, it can be said that there is uncertainty about what steps can be taken to solve this problem.

5. To be able to evaluate the listening/watching process

Seven learning outcomes were included under the title of being able to evaluate the listening/watching process. These learning outcomes are compared with the learning outcomes in the 2019 Primary School Turkish Course Curriculum and presented in Table 7.

Table 7. *To be able to evaluate the listening/monitoring process*

Learning outcomes (2024)	Associated outcomes (2019)
➤ "Identifies errors in the listening/monitoring process."	➤ "Evaluates the content of what they listen to/watch."
➤ "Corrects mistakes identified in his/her listening/watching."	➤ "Applies listening strategies."

-
- "Transfers appropriate behaviors in listening/watching to subsequent listening."
  - "Explains the listening/watching strategies he/she prefers in listening/watching."
  - "Transfers appropriate behaviors in listening/watching to subsequent listening."
  - "Indicates the genre they will listen to/watch with reasons for preference."
  - "Questions the accuracy of the information given in the text he/she listens to/watches and its source."
-

Learning outcomes related to evaluating the listening/monitoring process were included in all grades of primary school. In the first and second grades, when the learning outcomes of "Identifies errors in the listening/monitoring process", "Corrects errors in listening/monitoring" and "Transfers appropriate behaviors in listening/monitoring to subsequent listening" are examined, it can be said that the student is held responsible for the evaluation of the listening/monitoring process. In the first two grades of primary school, it can be said that expecting the responsibility of listening from the student may not be appropriate according to the student levels considering the developmental levels of the students. The two common learning outcomes in the third and fourth grades are "Explains the listening/viewing strategies he/she prefers in his/her listening/viewing" and "Transfers his/her appropriate behaviors in listening/viewing to subsequent listening". When the learning outcomes are analyzed, it is seen that the responsibility lies with the student. It can be said that the learning outcome specific to the third grade, "Indicates the type of listening/watching with the reasons for preference", leaves the responsibility and decision of which type of listening/watching the student will listen by paying attention to which type of listening/watching is left to the student. It can be said that the learning outcome specific to the fourth grade, "Questions the accuracy of the information given in the text he/she listens to/watches and its source" may be appropriate for the grade level. It can be said that it is compatible with the learning outcomes that envisage the student to make inferences and that he/she can reach the competence to make this evaluation after listening. In the 2019 Turkish course curriculum, only the outcome "Evaluates the content of what he/she listens/watches" is included in the fourth grade regarding evaluation. This outcome is for content evaluation. It was observed that there were no gains for process evaluation. As listening strategies, the outcome "Applies listening strategies" is included in each class, and in the sub-acquisitions of this outcome, it is seen that sub-acquisitions are included that students should listen in accordance with the rules of courtesy and pay attention to what they listen to, and that these sub-acquisitions are under the responsibility of the teacher. In short, it can be said that the responsibility for the evaluation of the listening/watching process is left to the students. It can be said that for primary school, a high level behavior is expected for students to be able to evaluate the process in a healthy way.

DISCUSSION, CONCLUSION and RECOMMENDATIONS

As stated in the literature, listening is expressed as a "neglected skill" in our country (Özbay & Melanlıoğlu, 2012, p.96). In the 2009 Turkish Course Curriculum, the listening/watching skill area was classified under three headings and achievements were included at each grade level. In the 2019 Turkish Course Curriculum, achievements at each grade level are included without any

classification for the listening/monitoring skill area. In the new curriculum, the listening/monitoring skill area is classified under four titles in the first grades and five titles in the other grades of primary school, and learning outcomes are included in each grade.

In the learning outcomes under the title of being able to manage listening/watching in the curriculum, it was concluded that some of the studies that were included as activities in previous curriculums were expressed as learning outcomes in the new curriculum, and that the student is expected to take responsibility for listening in accordance with the spirit of the student-centered curriculum. The constructivist approach emphasizes sharing knowledge and responsibilities beyond supporting competition among students. Instead of assigning the responsibility for learning only to the teacher or the student, the responsibility is expected to be shared by the teacher and the student (Jonassen, 1994, p.34). Each student should actively participate in the learning process and be responsible for his/her own learning (Saban, 2004, p.79). In this respect, expecting students to take responsibility for listening is in line with the understanding adopted by the curriculum. In addition, it was concluded that it was not fully understood what was meant by listening rules, and that the forms shared as an example in the measurement and evaluation section of the curriculum included listening behaviors to be observed, but the actual listening rules adopted and desired to be learned were not clearly expressed.

Under the heading of being able to make sense of what they listen/watch, it was concluded that some of the learning outcomes in the previous curriculum were preserved in the new curriculum, some learning outcomes were expressed in a more general way, students were supported to make inferences by comparing their newly learned information with their experiences and prior knowledge in the 2024 curriculum, it was important to handle events with an inquiry-based approach, and students were asked to express their opinions based on reasons to support their opinions. According to the constructivist approach, learning refers to establishing a relationship between existing learning and new learning and integrating them. In other words, the learner restructures the information he/she has learned by adding his/her own interpretation. In these stages, it is important to use high-level cognitive skills effectively (Karatay, 2010). In short, the learner creates his/her own learning by comparing and questioning the information presented to him/her with his/her prior knowledge. The learner's questioning and inferring the information presented to him/her by comparing it with his/her experiences and prior knowledge corresponds to the learning outcomes at the level of the analysis step, which is at the fourth level according to Bloom's taxonomy (Mete, 2015). In this respect, it can be said that the learning outcomes are compatible with the curriculum prepared in line with the constructivist approach. In addition, it was concluded that students were asked to make predictions about the development and outcome of events in the 2024 curriculum, although predictions about the pre-events were not included in the literature. The activity of predicting is when a student expresses his/her opinions about what might have happened after understanding a text he/she listened to. This activity, which is at the comprehension level according to Bloom's taxonomy, is raised to the analysis level, which is a higher level thinking skill, by asking students to express their opinions by thinking about the pre-event. In this respect, it can be said that the curriculum cares about the development of students' higher level thinking skills while creating their own learning with an inquiry-based understanding. Although the curriculum includes the expression of nonverbal communication elements, it was concluded that what was meant by this expression was not clearly understood.

Under the title of being able to analyze what they wish/watch, it was concluded that the learning outcomes were generally prepared with a similar approach to the previous curriculum. As

a difference, it was concluded that establishing a relationship between texts is important, the outcomes for summarizing the text in the previous curriculum are not included in the new curriculum, and determining the events is seen as sufficient. Intertextual meaning making involves producing texts from texts/meanings. In this type of meaning making, the reader uses high-level cognitive processes (Akyol, 2003, p.51). In order for students to use higher-order cognitive processes, they must first learn basic processes and use them effectively. In this respect, it can be said that basic level cognitive processes are neglected.

The learning outcomes under the title of being able to review the situations affecting the listening/watching process were not included in the first grade, but were included in other grades. It was concluded that the learning outcomes under this heading are the innovations brought by the 2024 curriculum, that while the suitability of the environment was the responsibility of the teacher in the previous curriculum, this responsibility was given to the student in the new curriculum, and that there is no clarity about what the student who develops an opinion that the environment is not suitable will do.

In the learning outcomes under the title of being able to evaluate the listening/viewing process, it was concluded that the responsibility of listening was left to the student compared to the previous curriculum, and that the student was expected to develop listening skills in line with his/her own responsibility in the process by being aware of what he/she listened to, evaluating the listening process in a healthy way, identifying the mistakes he/she made and reflecting the correct behaviors in the next listening. In the learning outcomes under the title of being able to evaluate the listening/watching process, it can be said that the development of students' high-level thinking skills corresponding to the evaluation and creation step is emphasized. Students' being aware of their mistakes by evaluating their own listening situations, being aware of their mistakes and showing correct behaviors in their next listening based on these mistakes are the learning outcomes adopted by the constructivist approach. In this sense, it can be said that the new curriculum tries to provide students with the constructivist approach in an effective way.

The learning outcomes in the new curriculum are generally similar to the learning outcomes in the previous curriculums. There are no learning outcomes for the learning outcomes "*Responds to questions about what he/she listens/watches*", "*Applies verbal instructions*", "*Comprehends non-verbal messages of the speaker*" and "*Guesses the meaning of unfamiliar words in what he/she listens/watches*" in the previous curriculums. As a result, it can be said that there is a search for listening/watching skill, which is often defined as a "neglected" skill in the literature, and that listening/watching skill has started to be emphasized, but it can be said that a clear perspective on listening/watching skill area has not yet been formed. First of all, it can be suggested to decide whether there will be a clear classification for listening/monitoring skills, to develop the curriculum by taking the opinions of the stakeholders who are the implementers of the curriculum in line with this decision, to organize the learning outcomes according to a taxonomic classification, to clearly express the rules of listening in the curriculum, to organize seminars and courses for teachers who are the implementers of the curriculum, and to inform the students and parents, who are the target audience of the curriculum, about the curriculum at an adequate level.

Contribution Rate of Authors

In this study, the authors contributed equally (1st author 50%, 2nd author 50%).

Conflict of Interest

There are no situations or relationships that may constitute a conflict of interest in this study.

REFERENCES

- Akkaya, N. and Ünal, E. (2016). Oral communication. In F. S. Kırmızı (Ed.), *Turkish teaching in primary and secondary schools in accordance with the 2015 curriculum* (pp. 61-73). Anı Publishing.
- Akyol, H. (2003). Making meaning from texts. *Turkic Studies*, (13), 49.
- Akyol, H. (2016). *Turkish teaching methods suitable for the curriculum*. Pegem Academy.
- Çarkıt, C. (2021). Comparison of 1981 and 2019 Turkish curricula in terms of listening education. *Turkish Journal of Social Research*, 25(3), 827-838.
- Demirel, Ö. and Şahinel, M. (2006). *Turkish teaching for Turkish and classroom teachers*. Pegem A Publishing.
- Doğan, Y. (2020). *Listening education (7th Edition)*. Pegem Academy.
- Ediger, M. (2002). *Listening and the Language Arts*. ERIC.
- Jonassen, D. H. (1994). Thinking technology: Toward a constructivist design model. *Educational technology*, 34(4), 34-37.
- Karatay, H. (2010). Constructivism in Turkish course teaching tools: Intertextuality. *Mustafa Kemal University Journal of Institute of Social Sciences*, 7(14), 155-178.
- Mackay, I. (1997). *Listening Skill*. (Translation: Aksu Bora and Onur Cankoçak), İlkaynak Kültür ve Sanat Ürünleri Ltd. Şti.
- MEB (2009). *Primary education Turkish course curriculum and guide (Grades 1-5)*. Ministry of National Education.
- MONE (2019). *Turkish course curriculum (Primary and Secondary School 1,2,3,4,4,5,6,7 and 8th Grades)*. Ministry of National Education.
- MEB (2024). Primary school Turkish course curriculum (1st, 2nd, 3rd and 4th grades). www.meb.gov.tr
- Melanlioğlu, D. (2011). Evaluation of elementary Turkish curriculum in terms of "listening types". *Journal of Inonu University Faculty of Education*, 12(3), 65-78.
- Melanlioğlu, D. (2012). The use of metacognitive strategies in measurement and evaluation studies for listening skills. *Turkish Studies*, 7 (1), 1583-1595.
- Mete, F. (2015). The use of pictures in teaching vocabulary in a foreign language according to level and taxonomy. *Hacettepe University Journal of Turkish as a Foreign Language Studies*, 2, 81-94.
- Özbay, M. (2006). *Turkish Special Teaching Methods II*. Öncü Kitap.
- Özbay, M. & Melanlioğlu, D. (2012). Evaluation of Turkish teaching curriculums in terms of listening skills. *Electronic Turkish Studies*, 7(1), 87-97.
- Temur, T. (2010). The effect of questions asked before and after listening texts on university students' listening comprehension skill level. *Journal of Selçuk University Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education*, 29, 303-319.
- Yıldırım, A. and Şimşek, H. (2018). *Qualitative research methods in social sciences*. Seçkin Publishing.
- Yıldız, C. (2013). Mother tongue teaching. In C. Yıldız, (Editor), *According to the new teaching curriculum, Turkish teaching from theory to practice* (pp. 45-76). PegemA Publications.

- Yıldız, N., & Kılınç, A. (2015). The effect of listening strategies instruction on listening comprehension skills of fifth grade students. *Erzincan University Journal of Institute of Social Sciences, ÖS-II*, 17-34.
- Saban, A. (2000). *Learning Teaching Process*. Nobel Publication.
- Sönmez, V. & Alacapınar, F.G. (2011). *Exemplified scientific research methods*. Anı Publishing.

2019 ve 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Dinleme/İzleme Beceri Alanının Karşılaştırılması^a

Kazım ŞAHİN^b, Emrah KÖSEOĞLU^c

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

İlkokul,
Türkçe dersi,
Dinleme/izleme becerisi,
Öğretim programı

Yükleme: 05/10/2024

Kabul: 19/10/2024

Yayınlanma: 31/10/2024

Araştırma Makalesi

DOI: 10.5281/zenodo.14017990

İletişim becerileri içinde yer alan dinleme becerisi, bireyin hem okul yaşamında hem de sosyal hayatında başarıyı etkileyen kritik bir beceridir. Dinleme becerisi, Türkiye’de Türkçe Dersi Öğretim Programlarında dört temel beceri alanından biri olarak kabul edilmekte ve bu becerinin öğrencilerde geliştirilmesi için çeşitli yöntemler ve kazanımlar önerilmektedir. Dinleme becerisinin nasıl kazandırılacağına dair süreç genellikle dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası olarak üç aşamada sınıflandırılmaktadır. Ancak farklı zamanlarda geliştirilen programlarda sözü edilen bu başlıklar farklı şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin; 2009, 2019 ve 2024 programlarında dinleme becerisine yönelik yer verilen kazanımların bu başlıklara göre yapılmadığı söylenebilir. Hiç şüphesiz Türkçe Dersi Öğretim Programlarında dinleme becerisine yönelik yer alan başlık ve kazanımlar, içinde bulunulan dönemin şartları ve dinleme becerisine yüklenen anlamın önemiyle ilişkili olarak değişiklik gösterebilmektedir. Bu doğrultuda yapılan bu çalışmanın amacını literatürde çoğu zaman “ihmal edilmiş beceri” olarak betimlenen dinleme/izleme beceri alanının, 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programında ne ölçüde yer verilmiş olduğunu belirlemek ve 2019 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı ile karşılaştırarak yapılan değişiklikleri tespit etmek oluşturmaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak yürütülmüştür. Bu kapsamda 2019 ve 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programları araştırmacılar tarafından oluşturulan program analiz formuyla detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Dinleme becerisinin geçmişte ihmal edilmiş bir alan olarak görüldüğü, ancak 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programında bu beceriye daha fazla önem verilmeye başlandığını söylenebilir. Bununla birlikte, dinleme becerisine yönelik net bir sınıflandırmanın hala tam olarak oturmadığı ve bu konuda daha fazla geliştirme yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

a. Bu çalışma 18-21 Eylül 2024 tarihlerinde Dicle Üniversitesinde yapılan Uluslararası Eğitim Kongresi/ EDUCongress2024’de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

b. Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye Orcid: 0009-0002-5471-9320 ksah4401@gmail.com

c. Dr., Harran Üniversitesi, Şanlıurfa, Türkiye Orcid: 0000-0001-9836-0490 e.koseoglu21@gmail.com

GİRİŞ

İletişim, geçmişten günümüze doğru önemi her geçen gün daha fazla anlaşılan ayrıca 21 yy. için kazanılması gereken adeta zorunlu bir beceri alanını ifade etmektedir. İletişimin sürdürülmesi ve geliştirilmesinde kuşkusuz en sık kullanılan becerinin dinleme becerisi olduğu söylenebilir. Dinleme, Türkçe dersinde öğrencilere kazandırılması düşünülen dört temel beceri alanından birisi olup konuşan ya da sesli okuyan bir kişinin vermek istediği mesajı, tam ve doğru bir şekilde anlayabilme becerisi olarak tanımlanabilir (Özbay, 2006, s.5). Dinleme, insanların birbiriyle iletişim kurmasında çok önemli bir yere sahip olduğu gibi anlama ve öğrenme faaliyetlerinin de gerçekleşmesinde etkin bir rol oynayan, kişinin beden olarak pasif görünmesine karşın zihnen aktif olduğu bir etkinliktir (Yıldız, 2013, s.190). İlkokul döneminde en fazla ihmal edilen hususlar arasında dinleme eğitimi de bulunmaktadır. Oysa en çok kullanılan beceri alanlarından birisi olup okuma sürecinin de önemli unsurlarından birisini oluşturmaktadır (Akyol, 2016, s.1).

Bununla birlikte eğitimde kullanılan anlayışın ve yaklaşımların da bu beceriye verilen önem üzerinde etkisi söz konusudur. Davranışçı eğitim anlayışında dinleme becerisine fazla önem verilmemekte, bu becerinin kendiliğinden gelişeceği düşünülmektedir. Yapılandırmacı yaklaşım anlayışı ise bu beceriye bakış açısını değiştirerek dinlemenin anne karnında edinilmeye başlandığı, aile ve sosyal hayatta informal şekilde gelişimini sürdürdüğü okulda ise formal bir eğitim anlayışı ile daha da geliştirilebileceği algısını güçlendirmiştir (Çarkıt, 2021, s.828). Yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda hazırlanan öğretim programları ile öğrencinin bütünsel gelişimine önem verilerek, tüm beceri alanlarının geliştirilmesine önem verilmektedir. Dinleme becerisi, okulda diğer beceri alanlarının kazandırılmasında aktif olarak kullanıldığından dolayı öğrenci başarısında da önemli bir yer edinmektedir. Unutulmamalıdır ki iyi bir dinleyici olmadan başarılı olmanın imkânı yoktur (Mackay, 1997, s.29). Çünkü öğrenciler okul döneminde bilgilerin büyük bir kısmını dinleyerek öğrenirler. Bu durum eğitim-öğretim faaliyetlerinde dinleme çalışmalarına gereken önemin verilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır (Özbay ve Melanlıoğlu, 2012, s.88-89). Bireylerin dinleme becerilerine yönelik yeterli düzeyde bilgi ve eğitim verilmezse dinleme alışkanlığı kazanamamış bir toplum oluşacaktır. Böyle bir toplumda da çatışmalar kaçınılmaz olacaktır (Melanlıoğlu, 2011, s.69). Okulda ve okul dışında bireyin en sık kullandığı beceriler arasında yer alan dinleme, öğrencinin okula başlamasıyla planlı bir şekilde öğrencilere kazandırılır. Programlarda dinleme becerisine yeterince yer vermeden öğrencilerin iyi bir dinleyici olmalarının olanağı yoktur (Ediger, 2002, s.3). Bu nedenle Türkçe Dersi Öğretim Programlarında dinleme becerisinin kazandırılmasına yönelik kazanımlara yer verilmektedir.

Dinleme becerisinin öğrencilere planlı bir şekilde öğretilmesini ifade eden dinleme süreci; dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası olmak üzere üç başlık altında incelenmektedir (Demirel ve Şahinel, 2006; Temur, 2010; Melanlıoğlu, 2012; Yıldız ve Kılınç, 2015; Akkaya ve Ünal, 2016; Akyol, 2016; Doğan, 2020). Oysa 2009, 2019 ve 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programlarında yer verilen kazanımların bu başlıklara göre yapılmadığı görülmüştür. 2009 programında dinleme kazanımları üç başlık altında sınıflandırılmış, 2019 programında herhangi bir sınıflandırmaya yer verilmeden doğrudan kazanım ifadelerine yer verilmiştir. 2024 programında ise önceki programlarda "kazanım" olarak ifade edilen kavramın yerine "öğrenme çıktıları" kavramı kullanılmıştır. Öğrenme çıktıları ise birinci sınıflarda dört, diğer sınıflarda beş başlık altında sınıflandırılmıştır. Programlarda yer verilen kazanım ya da öğrenme çıktılarının alanyazında belirtilen sınıflandırmaya uygun olarak yapılmadığı fakat farklı sınıflandırma başlıkları altında

yer alan ifadelerin alanyazında belirtilen başlıkların içerikleri ile uyumlu stratejileri kapsadığı ifade edilebilir. Hiç şüphesiz Türkçe Dersi Öğretim programlarında dinleme becerisine yönelik yer alan başlık ve kazanımlar, içinde bulunulan dönemin şartları ve dinleme becerisine yüklenen anlamın önemiyle ilişkili olarak değişiklik gösterebilmektedir. Bu kapsamda programlarda meydana gelen değişiklikleri tespit etmek bu alanda çalışan araştırmacılara hem de alanyazına katkı sağlayacaktır.

Türkiye’de 2024 yılında “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” kapsamında tüm öğretim programlarında güncelleme ve değişikliğe gidilmiştir. Bu doğrultuda güncellenerek değiştirilen programlardan biri de İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programıdır. Programda yer alan becerilerin nasıl değişiklik gösterdiğini belirlemek hem araştırmacılar ve uygulayıcılar hem de alanyazın için önem taşımaktadır. Bu doğrultuda yapılan çalışmanın amacı literatürde çoğu zaman “ihmal edilmiş beceri” olarak betimlenen dinleme/izleme beceri alanının, 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programında ne ölçüde yer verilmiş olduğunu belirlemek ve 2019 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı ile karşılaştırarak yapılan değişiklikleri tespit etmektir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. 2019 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı ile 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programında dinleme becerileri açısından başlık ve kazanımlarda nicelik açısından nasıl bir değişiklik olmuştur?
2. Programlar arasında dinleme becerileri açısından kazanımlarda içerik/nitelik açısından nasıl değişiklik olmuştur?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesini kapsayan nitel bir araştırma yöntemi olarak tanımlanmaktadır. Eğitim alanı ile ilgili bir çalışmada ders kitapları, program yönergeleri vb. dokümanlar veri kaynağı olarak kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.189-190). Çalışmada 2024 yılında kabul edilen ve 2024-2025 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanacak olan 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programındaki dinleme becerisi detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Bu doğrultuda dinleme becerisine yönelik kazanımlara nasıl yer verildiği 2019 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı ile karşılaştırılarak incelenmiştir. Programlarda yer alan kazanımlar nicelik ve nitelik açısından iki farklı boyutta ele alınarak karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın Veri Kaynakları

Doküman incelemesi hem nicel hem de nitel araştırmalarda kullanılan bir yöntemdir. Doküman incelemesi kapsamında kitap, dergi, makale, yazılı kaynak, görsel, resim, film, videolar vb. materyaller veri olarak kullanılabilir. Bunun yanı sıra araştırılması hedeflenen olay, olgu ve durumlar hakkında bilgi içeren her türlü yazılı, çizili veya basılı materyal doküman incelemesi kapsamında ele alınabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2011). Bu doğrultuda çalışmada veri kaynağı olarak sözü edilen yıllara ait İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programları kullanılmıştır. 2024 yılına ait program Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın resmî web sayfasında öğretim programları bölümünde yayınlanan İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarından elde edilmiştir (<https://mufredat.meb.gov.tr>). 2019 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı ise kaldırılmadan önce araştırmacılar tarafından PDF formatından arşivlenmiş ve bu araştırma

kapsamında incelenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri kaynağı olarak kullanılan 2019 ve 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarının seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklemeden yararlanılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde önceden belirlenen bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışılması amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu sebeple araştırma soruları kapsamında 2019 ve 2024 programları seçilmiştir. Yeni programın önceden uygulanmış programlara kıyasla önemli değişiklikler barındırması, eski programın yakın tarihe kadar uygulanmış olması ve dinleme becerileri açısından önemli değişikliklerin olması ölçüt olarak kabul edilmiştir. İki programdan elde edilen veriler araştırmacılar tarafından analiz birimleri doğrultusunda oluşturulan “Karşılaştırmalı Program Analiz Formu” kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde ise betimsel analizden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler araştırmacılar tarafından karşılaştırmalı olarak incelenerek doğruluğu kontrol edilmiştir. Ayrıca veriler bu alanda çalışan bir alan uzmanı ve bir sınıf öğretmeni tarafından da incelenmiştir. Verilerin doğruluğu kontrol edildikten sonra bulgular tablolar halinde sunularak yorumlanmıştır.

Etik Kurul İzin Belgesi

Bu araştırma doküman incelemesi olduğu, beşerî ve canlı varlıklarla çalışılmadığı ve deneysel bir müdahale içermediği için etik kurul iznine başvurulmamıştır.

BULGULAR

Araştırmanın ilk sorusu olan, “Programlar arasında başlık ve kazanım sayısında niceliksel olarak nasıl bir değişiklik olmuştur?” sorusu ile ilgili olarak yapılan değişikliğin daha net görülebilmesi açısından 2009 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programında dinleme/izleme beceri alanına ait kazanımların sınıflandırmasına da yer verilmiştir. Programlarda kullanılan sınıflandırma başlıkları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Türkçe öğretim programlarında kullanılan sınıflandırma başlıkları

Türkçe Dersi Öğretim Programları	Kullanılan sınıflandırma
2009	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dinleme kurallarını uygulama ➤ Dinlediğini anlama ➤ Tür, yöntem ve tekniklere uygun dinleme
2019	Sınıflandırma yapılmadan doğrudan kazanımlara yer verilmiştir.
2024	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dinleme/izlemeyi yönetebilme ➤ Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme ➤ Dinlediklerini/izlediklerini çözümlenebilme ➤ Dinleme/izleme sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme (1. sınıflarda yok) ➤ Dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme

Tablo 1’de göre 2009 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programında dinleme becerisi üç başlık altında incelenmiş, 2019 programında sınıflandırmaya yer verilmeyerek doğrudan kazanım ifadelerine yer verilmiştir. 2024 programında ise ilkokul birinci sınıflar için dört, diğer sınıflar için ise beş başlık altında öğrenme çıktıklarına yer verilmiştir (MEB, 2024, s.207-218). Programlarda yer alan kazanım ya da öğrenme çıktıklarının sayısı ise Tablo 2’ de sunulmuştur.

Tablo 2. *Türkçe Dersi Öğretim Programlarında yer alan kazanım ve öğrenme çıktıları*

Sınıflar	Türkçe Dersi Öğretim Programları		
	2009 (Kazanım)	2019 (Kazanım)	2024 (Öğrenme çıktıları)
1. sınıf	23	11	21
2. sınıf	31	9	20
3. sınıf	38	13	26
4. sınıf	45	13	26
5. sınıf	48	-	-

Tablo 2 incelendiğinde 2009 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımların sınıf seviyelerine göre aşamalı bir şekilde artış gösterdiği görülmektedir. Kazanım sayısı bakımından diğer programlara göre yoğun bir program olduğu söylenebilir. 2019 programında sınıflar arasında kazanım sayıları bakımından sınıf seviyelerine göre bir artışın olmadığı ayrıca önceki programa göre büyük bir sadeleştirme yapılmış olduğu görülmektedir. 2024 programında öğrenme çıktılarının sınıf seviyelerine göre dağılımında 2019 programında gösterilen anlayışın devam ettirilmeye çalışıldığı söylenebilir. Öğrenme çıktıları sayısına bakıldığında, 2019 programına göre daha yoğun, 2009 programına göre ise daha sade bir program olduğu görülmektedir.

Araştırmanın ikinci sorusu olan, “kazanımlarda içerik/nitelik açısından nasıl değişiklik olmuştur?” sorusu ile ilgili olarak 2019 ve 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan sınıflandırma başlıklarına uygun olarak öğrenme çıktıları 2019 programında yer alan kazanımlar ile karşılaştırılarak aşağıda sunulmuştur:

1. Dinleme/izlemeyi Yönetebilme

Dinleme/izlemeyi yönetebilme başlığı altında beş öğrenme çıktısına yer verilmiştir. Bu öğrenme çıktıları, 2019 programında yer alan kazanımlar ile karşılaştırılarak Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. *Dinleme/izlemeyi yönetebilme*

Öğrenme çıktıları (2024)	İlişkilendirilen kazanımlar (2019)
a) “Verilen görseller arasından öğrendiği sesin geçtiği görseli/görselleri seçer.”	“Seslere karşılık gelen harfleri ayırt eder.”
b) “Dinleyeceklerini/izleyeceklerini amacına uygun olarak seçer.”	Kazanım yok.
c) “Konuya ve amacına uygun olarak dinleme/izleme stratejisini seçer.”	“Dinleme stratejisini uygular.”
ç) “Dinleme kurallarına uygun olarak dinler.”	“Dinleme stratejisini uygular.”
d) “Dinleme esnasında konuşmaya dâhil olmak için uygun zamanda söz alır.”	“Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini ifade eder.”

Tablo 3’te karşılaştırmalı olarak yer alan beş öğrenme çıktısı, aşağıda ayrıntılı olarak incelenmiştir.

a) Verilen görseller arasından öğrendiği sesin geçtiği görseli/görselleri seçer

Öğrenme çıktısına sadece birinci sınıfta yer verilmiş olup diğer sınıflarda bu öğrenme çıktısına yer verilmemiştir. Öğrenme çıktısı, ilk okuma yazma süreci ile ilgili olduğundan dolayı öğrenme çıktısına sadece birinci sınıfta yer verilmiş olduğu düşünülmektedir. 2019 programında “Seslere karşılık gelen harfleri ayırt eder” kazanımı bu öğrenme çıktısı ile ilişkilendirilebilir. İlk

okuma yazma sürecinde seslerin kazandırılması esnasında yapılan çalışmalardan biri olan “öğrendiği sesin geçtiği görseli/görselleri seçer” etkinliği yeni programda öğrenme çıktısı olarak yer almıştır.

b) Dinleyeceklerini/izleyeceklerini amacına uygun olarak seçer

Bu öğrenme çıktısı birinci sınıfta sadece amaca uygun seçim ile sınırlandırılmışken, ikinci ve üçüncü sınıfta amaç ile öğrencinin “ilgi alanına uygun olarak seçim yapması” da eklenmiş, dördüncü sınıfta bu öğrenme çıktısına yer verilmemiştir. Amaca uygun dinlemeyi ilkokulun üçüncü sınıfına kadar öğrencilerin kazanmış olması gerektiğinin düşünülmüş olduğu söylenebilir. 2019 programında dinleme amacı için kazanımlara yer verilmemişken ders kitaplarında öğrencilerin dinleme amacını edinmeleri için dinleme amacına yönelik etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Yeni programda ise ders kitaplarında yer verilen etkinlik örneği, öğrenme çıktısı olarak yer almıştır. Bu öğrenme çıktısının, seçici dinleme/izleme türüne yönelik olarak hazırlanmış olduğu söylenebilir.

c) Konuya ve amacına uygun olarak dinleme/izleme stratejisini seçer

Öğrenme çıktısına birinci ve ikinci sınıfta yer verilmemiş, üçüncü sınıfta yer verilmiş, dördüncü sınıfta dinleme/izleme stratejisini seçerken ayrıca “ilişkinin türüne uygun” olması gerektiğine de yer verilmiştir. Burada ilişkinin türü hakkında ayrıntıya yer verilmediğinden ilişkinin türü ile ne anlatılmak istendiği net olarak anlaşılammamaktadır. Bu öğrenme çıktısı, 2019 programında “*Dinleme stratejisini uygular*” kazanımı olarak yer almaktadır. Bu kazanım iki alt kazanım olarak sınıflara göre aşamalı olarak bir değişim içinde ifade edilmiştir. Kazanıma tüm sınıf düzeylerinde yer verilmiştir. Birinci alt kazanım ile ilgili olarak, birinci sınıfta nezaket kurallarına uymanın öneminin vurgulanması gerektiği ifade edilmiş, dinleme davranışları olarak söz kesmeden dinleme ve söz alarak konuşmaya önem verilmesi gerektiğine yer verilmiştir. İkinci sınıfta nezaket kurallarına uygun dinlemenin öneminin hatırlatılması gerektiği ifadesine yer verilmiş, dinleme davranışlarında söz kesmeden dinleme, söz alma davranışları aynı şekilde korunmuş ayrıca dinleyiciyi izleme ve göz teması kurma davranışı da eklenmiştir. Üçüncü sınıfta ise dinlerken nezaket kurallarına uymaları gerektiğinin hatırlatılmasına yer verilmiş, dinleme davranışları hakkında bilgi verilmemiştir. Dördüncü sınıfta bu kazanım, dinlerken/izlerken hoşuna giden cümleleri, önemli bilgileri vb. not almaları konusunda teşvik edilmesi gerektiği şeklinde ifade edilmiştir.

İkinci alt kazanıma yönelik olarak, birinci sınıfta “*Öğrencilerin dikkatlerini dinlediklerine/izlediklerine yoğunlaştırmaları sağlanır*” şeklinde ifade edilen alt kazanım ikinci ve üçüncü sınıfta “*Öğrenciler, dikkatlerini dinlediklerine/izlediklerine yoğunlaştırmaları için teşvik edilir*” şeklinde ifade edilmiştir. Dördüncü sınıfta ise “*Öğrencilerin dikkatlerini yoğunlaştırmaları sağlanır*” şeklinde ifade edilmiştir. Kısaca önceki programda dinleme/izleme stratejisinin kazandırılmasında öğretmen aktif iken 2024 programında tüm sorumluluğun öğrenciye verilmiş olduğu söylenebilir.

ç) Dinleme kurallarına uygun olarak dinler

Öğrenme çıktısına ilkokulun tüm sınıflarında yer verilmiştir. Dinleme kurallarının neler olduğu hakkında bilgi verilmemiş olmasına karşın ölçme ve değerlendirme bölümünde dereceli puanlama anahtarında dinleme davranışları olarak “*Dinleme/izleme sürecinde dikkatini konuya yoğunlaştırarak ilgisini canlı tutar, başkalarını rahatsız etmeden dinler/izler, konuşmacı ile göz teması kurar, dinledikleril/izledikleri ile ilgili görüşlerini belirtmek ya da soru sormak için uygun zamanda söz*

olarak konuşur, metnin devamı veya sonucu ile ilgili tahminlerini söyler, dinlediği/izlediği metnin konusunu belirler, dinlediği/izlediği metni telaffuza dikkat ederek anlatır, dinlediği/izlediği metni kendi cümleleri ile anlatır, işitilebilir ses tonuyla konuşur” ifadelerine yer verilmiştir. 2019 programında dinleme kuralları ile ilgili olarak bir kazanıma yer verilmemiştir fakat “Dinleme stratejisini uygular” kazanımının alt kazanımlarında öğrencilerin dikkatlerini dinlediklerine yoğunlaştırmaları, söz kesmeden dinleme, söz alma, dinleyiciyi izleme ve göz teması kurma gibi dinleme kurallarına yer verilmiştir. Yeni programda öğrenciden beklenen dinleme kuralları ile ne anlatılmak istendiği net olarak ifade edilmediği söylenebilir.

d) Dinleme esnasında konuşmaya dâhil olmak için uygun zamanda söz alır

Öğrenme çıktısına birinci ve ikinci sınıfta yer verilmiş, üçüncü ve dördüncü sınıfta ise “Dinlediği konuya ilişkin düşüncelerini belirtmek için uygun zamanda söz alır” ifadesine yer verilmiştir. Birinci ve ikinci sınıfta öğrencinin sadece konuşmaya dâhil olmak istediğine yer verilmiş olmasına karşın üçüncü sınıftan itibaren konuya ilişkin görüşlerini belirtmek için söz alması düşündürücüdür. Birinci ve ikinci sınıfta öğrenciden beklenen sadece konuşmaya dâhil olmak için uygun zaman aralığını kavraması iken üçüncü ve dördüncü sınıfta bu zaman aralığını öğrenmiş olduğu ayrıca artık konuşmaya yönelik görüşlerini ifade edebileceği bir gelişimin öngörüldüğü söylenebilir. Ayrıca konuşmaya dâhil olmak ile ne anlatılmak istendiği net olarak ifade edilmemiştir. 2019 programında uygun zamanda söz alma, “dinleme stratejisini uygular” kazanımı altında, alt kazanım olarak yer almıştır. Ayrıca bu öğrenme çıktısında, öğrencilerin konuya ilişkin görüşlerini belirtmelerinden söz edildiği için bu ifade 2019 programında “Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini ifade eder” biçiminde üçüncü ve dördüncü sınıf kazanımları arasında yer almıştır. Birinci ve ikinci sınıfta bu kazanıma yer verilmemiştir. Kısaca bu öğrenme çıktısında amaç karmaşası olduğu söylenebilir.

2. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme

Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme başlığı altında on bir öğrenme çıktısına yer verilmiştir. Bu öğrenme çıktıları, 2019 programında yer alan kazanımlar ile karşılaştırılarak Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme

Öğrenme çıktıları (2024)	İlişkilendirilen kazanımlar (2019)
a) “Sese karşılık gelen sembolü/harfi tanır.”	“Duyduğu sesleri taklit eder.” “Seslere karşılık gelen harfleri ayırt eder.”
b) “Dinlediği sesin kaynağını tahmin eder.”	“Doğal ve yapay ses kaynaklarından çıkan sesleri ayırt eder.”
c) “Görselden/görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metin hakkında tahminde bulunur.”	“Görselden/görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metin hakkında tahminde bulunur.”
ç) “Dinlediklerini yaşantı ve ön bilgileriyle karşılaştırarak çıkarımda bulunur.”	“Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini ifade eder.” “Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir.”
d) “Dinlediği sesin bulunduğu sözcüklere örnekler verir.”	“Duyduğu sesleri taklit eder.” “Seslere karşılık gelen harfleri ayırt eder.”
e) “Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların öncesi ve sonrası hakkında tahminde bulunur.”	“Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında

	tahminde bulunur.”
f)“Dinlediklerindeki/izlediklerindeki iletileri doğruluk, gerçeklik açısından ön bilgileriyle karşılaştırır.”	“Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir.” (Öğrencilerin dinledikleri/izlediklerinin içeriğini tutarlılık açısından sorgulamaları sağlanır).
g)“Dinlediklerindeki/izlediklerindeki nesnelere fiziksel özelliklerine göre sınıflandırır.”	Kazanıma yer verilmemiş.
ğ) “Dinlediklerine/izlediklerine yönelik düşüncelerini ifade eder.”	“Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini ifade eder.”
h) “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki iletilere ilişkin önerilerde bulunur.”	“Dinlediklerine/izlediklerine farklı başlıklar önerir.”
ı) “Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin düşüncelerini sözlü ve sözsüz iletişim unsurları ile ifade eder.”	Kazanıma yer verilmemiştir.

Tablo 4’te yer alan on bir öğrenme çıktısı, 2019 programındaki kazanımlar ile eşleştirilmiş olup her öğrenme çıktısı aşağıda ayrıntılı olarak incelenmiştir.

a) Sese karşılık gelen sembolü/harfi tanır

Öğrenme çıktısına sadece birinci sınıfta yer verilmiştir. 2019 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programında “Duyduğu sesleri taklit eder” ile “Seslere karşılık gelen harfleri ayırt eder” kazanımlarına yer verilmişken yeni programda iki kazanımın birleştirilerek yeniden ifade edildiği görülmektedir. 2019 programında yeni sesleri taklit ederek, önceki seslerden farklı bir ses olduğunun ayırt edilmesine odaklanılmışken yeni programda iki kazanım birlikte ele alınarak sese karşılık gelen sembolü ya da harfi tanır ifadesi ile daha genel bir öğrenme çıktısına yer verilmiş olduğu söylenebilir.

b) Dinlediği sesin kaynağını tahmin eder

Öğrenme çıktısına sadece birinci sınıfta yer verilmiştir. Öğrenme çıktısı, 2019 programındaki “Doğal ve yapay ses kaynaklarından çıkan sesleri ayırt eder” kazanımının daha genel bir ifade ile tekrar ele alınmış olduğu söylenebilir.

c) Görselden/görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metin hakkında tahminde bulunur

Öğrenme çıktısı birinci sınıfta görsellerden yola çıkarak sadece metin hakkında tahminde bulunmayı ele alırken, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta “Görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder” şeklinde ele alınmıştır. Benzer durum 2019 programında da yer almaktadır. Birinci sınıf ve diğer sınıflardaki anlatım aynen korunmuş olup yeni programda kazanım değiştirilmeden öğrenme çıktısı olarak yer almıştır.

ç) Dinlediklerini yaşantı ve ön bilgileriyle karşılaştırarak çıkarımda bulunur

Çıkarımda bulunmak ve bağlantı kurmak olarak ifade edilebilecek olan öğrenme çıktılarına programda; birinci sınıfta bir, ikinci ve üçüncü sınıfta iki, dördüncü sınıfta ise üç öğrenme çıktısına yer verilmiştir. Birinci sınıfta çıkarımda bulunma ile ilgili bir öğrenme çıktısına yer verilmiş, “Dinlediklerini yaşantı ve ön bilgiler ile karşılaştırarak çıkarımda bulunur” şeklinde ifade edilmiştir. Bu öğrenme çıktısına ikinci sınıfta da yer verilmiş ayrıca “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki iletilerden ilgi alanına uygun çıkarımlar yapar” öğrenme çıktısı da eklenmiştir. Üçüncü ve dördüncü sınıfta “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgiler ile ön bilgiler

arasında bağlantı kurar” öğrenme çıktısı da yer almıştır. Birinci ve ikinci sınıflarda çıkarımda bulunmak vurgulanmışken üçüncü ve dördüncü sınıfta bağlantı kurmak vurgulanmıştır. Birinci ve ikinci sınıfta dinledikleri/izledikleri ile ilgili çıkarımda bulunmak yeterli görülmüşken üçüncü ve dördüncü sınıfta artık öğrencinin çıkarımda bulunmayı öğrenmiş olduğu kabul edilerek bu çıkarımlarını, ön bilgileri ile ilişkilendirmesi istenmektedir. Üçüncü sınıfta “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar” ve “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki iletilerden amacına ve ilgi alanına uygun çıkarımlar yapar” öğrenme çıktıklarına yer verilmiştir. İkinci sınıfta ilgi alanına uygun çıkarımda bulunur denilmişken üçüncü sınıfta ilgi alanına ayrıca amaç da eklenerek amacına ve ilgi alanına uygun çıkarım yapar ifadesine yer verilmiştir. Dördüncü sınıfta ise bağlantı kurmak ile ilgili iki, çıkarımda bulunma ile ilgili bir öğrenme çıktısına yer verilmiştir. Bağlantı kurmak ile ilgili olarak; “Dinlediği/izlediği metnin günlük yaşamla bağlantısını kurar” ve “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar” öğrenme çıktıklarına yer verilmiştir. Çıkarımda bulunmak ile ilgili olarak da “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki içerikten hareketle uygun çıkarımlar yapar” öğrenme çıktısına yer verilmiştir. 2019 programında çıkarımda bulunma ile ilgili olarak birinci ve ikinci sınıflarda kazanımlara yer verilmemişken üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrencilerden dinledikleri ile ilgili görüşlerini ifade etmeleri beklenmiş, sadece dördüncü sınıfta çıkarımda bulunmaları istenmiştir. Üçüncü sınıfta öğrencilerin dinledikleri ile ilgili görüş belirtmelerinin istendiği kazanım “Dinledikleri/izledikleri ile ilgili görüşlerini ifade eder” şeklinde ifade edilmiştir. Dördüncü sınıfta aynı kazanıma yer verilmiş ayrıca çıkarım yapmak ile ilgili olarak da “Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir.” kazanımına yer verilmiştir. Bu öğrenme çıktısında önceki programda yer alan kazanımların ayrıntılı olarak öğrenme çıktısı kavramıyla yeniden düzenlendiği söylenebilir.

d) Dinlediği sesin bulunduğu sözcüklere örnekler verir

Öğrenme çıktısına sadece birinci sınıfta yer verilmiştir. İlk okuma yazma öğretimi ile ilgili öğrenme çıktısı olduğu için sadece birinci sınıfta yer verilmiş olduğu söylenebilir. İlk okuma sürecinde ses hissettirilir, sesin geçtiği kelimeleri bulması istendikten sonra sesin geçtiği bir kelime örneği vermesi öğrenciden istenir. Bu anlamda öğrenme çıktısının kendisinden önce iki öğrenme çıktısına ihtiyacı olduğu söylenebilir. 2019 programında “Duyduğu sesleri taklit eder” kazanımı ile “Seslere karşılık gelen harfleri ayırt eder” kazanımlarının bu programda yer almadığı görülmüştür. Çıkarımda bulunma ile ilgili öğrenme çıktılarında ayrıntılara yer verilmişken bu öğrenme çıktısının daha genel bir şekilde ifade edilmiş olduğu söylenebilir.

e) Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların öncesi ve sonrası hakkında tahminde bulunur

Tahminde bulunma ilgili olarak öncesini tahmin etme ve sonrasını tahmin etme olarak ayrı ayrı ifade edilen iki öğrenme çıktısı birbiri ile ilişkili olduğu için birleştirilerek tek başlık altında yorumlanmıştır. İki öğrenme çıktısına, ilkokulun tüm sınıflarında yer verilmiştir. Öğrenme çıktıkları, sınıflara göre bir gelişim aşaması halinde düşünülmemiş olup tüm sınıflarda aynı şekilde ifade edildiği görülmüştür. 2019 programında birinci sınıfta “Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların gelişimi hakkında tahminde bulunur” şeklinde ifade edilen kazanım ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarda “Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunur” şeklinde ifade edilmiştir. Birinci sınıfta öğrencilerin olayların gelişimi hakkında tahminde bulunmaları önemsenirken diğer sınıflarda olayların gelişiminin yanı sıra olayların sonucu hakkında da tahminde bulunmalarının önemsendiği görülmektedir. Yeni programda ilkokulun tüm sınıflarında olayların öncesi ve sonrasına yönelik görüş geliştirmelerinin

desteklendiği görülmektedir. Yeni programda, öğrenme çıktılarının genellikle öğrencilerin günlük yaşam ve ön bilgileri ile bağ kurmasının önemi vurgulanmaktadır. Olayların öncesi ve sonrası ile ilgili öğrenci sorgulamalar yaparak önceki bilgileri ile bağ kurmalarının kolaylaştırılması için olayların öncesinin tahminde bulunmasının eklenmiş olabileceği düşünülmektedir. Alanyazında genellikle olayların gelişimi ve sonucuna yönelik tahminde bulunmalara yer verilmektedir. Olayların öncesine yönelik tahminde bulunma öğrenme çıktısının, bu programa özgü bir yenilik olduğu söylenebilir.

f) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki iletileri doğruluk, gerçeklik açısından ön bilgileriyle karşılaştırır

Öğrenme çıktısına ilkokulun tüm sınıflarında yer verilmiştir. İkinci sınıftan itibaren karşılaştırma ile ilgili olarak “*Dinlediği/izlediği metnin içindeki bilgileri doğruluk, gerçeklik açısından karşılaştırır*” öğrenme çıktısına yer verilmiştir. 2019 programında dinledikleri metni değerlendirme ile ilgili olarak sadece dördüncü sınıfta “*Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir*” kazanımına yer verilmiştir. Bu kazanım iki alt kazanım olarak ifade edilmiş, içerik değerlendirme kriterleri olarak da kazanımda “*Öğrencilerin dinledikleri/izlediklerinin içeriğini tutarlılık açısından sorgulamaları sağlanır*” şeklinde ifade edilmiştir. Yeni programda içerik değerlendirmede sınıf düzeylerine göre bir aşamanın gözetilmediği, tutarlılık açısından sorgulamanın yerini doğruluk ve gerçeklik kriterlerine göre yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Önceki programda öğrencilerin gelişim dönemleri göz önünde bulundurularak sadece dördüncü sınıfta sorgulama kelimesi ile kazanım ifade edilirken, yeni programda öğrenme çıktısı karşılaştırma kelimesi ile ifade edilerek tüm sınıflarda yer almıştır. Yeni programda, tüm sınıflardaki öğrencilerden dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorgulamalar yapmalarının beklenildiği söylenebilir.

g) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki nesnelere fiziksel özelliklerine göre sınıflandırır

Sınıflandırma ile ilgili öğrenme çıktısının sınıf düzeylerine göre düzenlendiği görülmektedir. Birinci sınıfta “*Dinlediklerindeki/izlediklerindeki nesnelere fiziksel özelliklerine göre sınıflandırır*” öğrenme çıktısı, ikinci sınıfta “*Dinlediklerindeki/izlediklerindeki farklı nesne ve karakterleri özelliklerine göre sınıflandırır*” şeklinde ifade edilmiştir. Üçüncü sınıfta “*Dinlediklerindeki/izlediklerindeki farklı durum, nesne ve karakterleri özelliklerine göre sınıflandırır*” şeklinde ifade edilen öğrenme çıktısı, dördüncü sınıfta “*Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, durum, nesne ve karakterleri özelliklerine göre sınıflandırır*” şeklinde ifade edilmiştir. Birinci sınıfta öğrencilerden fiziksel özelliklere göre sınıflandırma yapmaları istenirken, ikinci sınıftan itibaren sarmal bir gelişimin beklendiği görülmektedir. İkinci sınıfta nesne ve karakterlere göre sınıflandırma istenirken, üçüncü sınıfta nesne ve karaktere göre sınıflandırmaya durum sınıflandırma kriteri de eklenmiştir. Dördüncü sınıfta da üçüncü sınıftaki sınıflandırma kriterlerine, olay sınıflandırma kriteri eklenerek ilkokulu bitiren bir öğrencinin dinledikleri/izledikleri ile ilgili dörtlü bir sınıflandırma kriterine sahip olması beklenmektedir. 2019 programında sınıflandırma ile ilgili dinleme/izleme kazanımlarına yer verilmemiştir. Sınıflandırma ile öğrenme çıktılarının, bu programa özgü bir yenilik olduğu söylenebilir.

ğ) Dinlediklerine/izlediklerine yönelik düşüncelerini ifade eder

Öğrenme çıktısına birinci sınıfta yer verilmemiştir. Oysaki dinledikleri ile ilgili çıkarımda bulunabilen bir öğrenci, dinlediklerine yönelik düşüncelerini ifade etmiş demektir. Bu öğrenme çıktısı, çıkarımda bulunmaya yönelik öğrenme çıktıları arasında daha basit bir öğrenme çıktısı

gibi görünmektedir. Bu öğrenme çıktısının sınıf düzeylerine uygun olarak ifade edildiği söylenebilir. İkinci sınıfta “*Dinlediklerine/izlediklerine yönelik düşüncelerini ifade eder*” şeklinde ifade edilen öğrenme çıktısı, üçüncü sınıfta “*Dinlediklerini/izlediklerine yönelik düşüncelerini nedenleriyle ifade eder*” şeklinde belirtilmiştir. Dördüncü sınıfta ise “*Dinlediklerine/izlediklerine katılıp katılmadığını nedenleriyle ifade eder*” şeklinde ifade edilmiştir. Öğrencilerden ikinci sınıfta dinlediklerine yönelik görüş belirtmeleri istenirken, üçüncü sınıfta bu görüşlerinin nedenlerini de belirtmeleri istenmiş, dördüncü sınıfta da dinlediklerine/izlediklerine katılıp katılmadıklarına yönelik görüşlerini nedenleri ile belirtmeleri istenmiştir. 2019 programında görüş geliştirme ile ilgili olarak birinci ve ikinci sınıfta herhangi bir kazanıma yer verilmemişken üçüncü ve dördüncü sınıfta “*Dinledikleri/izledikleri ilgili görüşlerini ifade eder*” kazanımına yer verilmiştir. Önceki programda sadece görüş belirtmeleri istenmelerine karşın yeni programda belirtmiş oldukları görüşlerin nedenlerini de belirtmeleri istenmiştir. Kısacası, öğrencilerin görüş geliştirmelerinin desteklendiği, öğrencilerin görüşlerini belirtirken görüşlerini destekleyen çıkarımlarla güçlendirmelerinin önemsendiği söylenebilir.

h) Dinlediklerindeki/izlediklerindeki iletilere ilişkin önerilerde bulunur

Öğrenme çıktısına üçüncü ve dördüncü sınıfta yer verilmiştir. Üçüncü sınıfta “*Dinlediklerindeki/izlediklerindeki iletilere ilişkin önerilerde bulunur*” şeklinde ifade edilen öğrenme çıktısı, dördüncü sınıfta “*Dinlediklerindeki/izlediklerinde kabul etmediği konulara ilişkin önerilerde bulunur*” şeklinde ifade edilmiştir. Üçüncü sınıfta sadece iletilere ilişkin önerilerde bulunmadan bahsedilmişken dördüncü sınıfta öğrencilerden kabul etmediği konulara ilişkin öneride bulunmaları istenmiştir. 2019 programında öneri konusu ile ilgili olarak ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta “*Dinlediklerini/izlediklerine farklı başlıklar önerir*” kazanımına yer verilmiştir. Öğrencinin öneride bulunması, aslında dinledikleri ile ilgili düşüncesini de ifade etmektedir. Bu öğrenme çıktısı, “*Dinlediklerine/izlediklerine yönelik düşüncelerini ifade eder*” öğrenme çıktısı ile birlikte değerlendirilebilir. Bu öğrenme çıktısının önceki program ile uyumlu bir şekilde yeniden ifade edilmiş olduğu söylenebilir.

ı) Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin düşüncelerini sözlü ve sözsüz iletişim unsurları ile ifade eder

Öğrenme çıktısına, üçüncü ve dördüncü sınıflarda yer verilmiştir. Bu öğrenme çıktısı, öğrencinin dinlediklerine ilişkin görüşlerini ifade etmesinde farklı yollar kullanabileceğini anlatmaktadır. 2019 programında öğrencinin kendini ifade etmesinde kullanabileceği iletişim unsurlarına yönelik bir kazanıma yer verilmemiştir. Öğrencilerin sözlü ve sözsüz iletişim unsurları hakkında nasıl bilgilendirileceğine yönelik bir alt öğrenme çıktısına yer verilmediğinden dolayı, bu öğrenme çıktısının öğrenciler tarafından nasıl edinileceği noktasında bir netliğin olmadığı söylenebilir.

3. Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme

Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme başlığı altında altı öğrenme çıktısına yer verilmiştir. Bu öğrenme çıktıları, 2019 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımlar ile karşılaştırılarak Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. *Dinlediklerini/izlediklerini çözümleyebilme*

Öğrenme çıktıları (2024)	İlişkilendirilen kazanımlar (2019)
a) "Doğal ve yapay ses kaynaklarından çıkan sesleri ayırt eder."	"Doğal ve yapay ses kaynaklarından çıkan sesleri ayırt eder." "Duyduğu sesleri taklit eder." "Seslere karşılık gelen harfleri ayırt eder."
b) "Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur."	"Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler."
c) "Dinlediği/izlediği farklı metinlerdeki iletilerin benzerliklerini belirler."	Kazanıma yer verilmemiştir.
ç) "Dinlediğindeki/izlediğindeki söylem ve görsel arasındaki ilişkiyi belirler."	Kazanıma yer verilmemiştir.
d) "Dinlediği/izlediği metindeki olayları belirler."	"Dinlediği/izlediği metni anlatır." "Dinlediği/izlediği metni ana hatlarıyla anlatır." "Dinlediklerine/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir."
e) "Dinlediği/izlediği metindeki ana fikri/ana duyguyu bulur."	"Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu belirler."

Tablo 5'te yer alan altı öğrenme çıktısı, 2019 programında yer alan kazanımlar ile eşleştirilmiş olup her öğrenme çıktısı aşağıda ayrıntılı olarak incelenmiştir.

a) Doğal ve yapay ses kaynaklarından çıkan sesleri ayırt eder

Öğrenme çıktısına sadece birinci sınıfta yer verilmiştir. İlk okuma ve yazma süreci ile ilgili olarak bu öğrenme çıktısı ile "Seslere karşılık gelen sembolleri/harfleri ayırt eder" öğrenme çıktısına da yer verilmiştir. 2019 programında aynı kazanımlara yer verilmiştir. Ayrıca ilk okuma ve yazma süreci ile ilgili olarak "Duyduğu sesleri taklit eder" kazanımına yeni programda yer verilmemiştir. Bu öğrenme çıktısı ile ilgili olarak, önceki programda yer alan kazanımlarla eşdeğer bir yaklaşımın benimsendiği söylenebilir.

b) Dinlediği/izlediği metnin konusunu bulur

Öğrenme çıktısına tüm sınıf düzeyinde yer verilmiştir. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında da tüm sınıf düzeyinde yer verilmiştir. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında "konusunu belirler" şeklinde ifade edilmişken yeni programda "konusunu bulur" şeklinde ifade edilmiştir. Önceki programda yer verilen kazanımın yeni programda da korunduğu görülmektedir.

c) Dinlediği/izlediği farklı metinlerdeki iletilerin benzerliklerini belirler

Öğrenme çıktısına tüm sınıflarda yer verilmiştir fakat ikinci sınıftan sonra öğrenme çıktısı "Dinlediği/izlediği farklı metinlerdeki iletilerin benzerlik ve farklılıklarını belirler" şeklinde ifade edilmiştir. Metinler arası ilişki kurmayı amaçlayan öğrenme çıktısında, birinci sınıfta metinler arası ilişki kurarken sadece benzerliklere odaklanılmışken ikinci sınıf itibari ile metinler arası ilişkide farklılıklara da odaklanması istenmiştir. Ayrıca üçüncü ve dördüncü sınıfta "Dinlediği/izlediği farklı metinlerdeki iletileri benzerlik ve farklılık yönüyle ilişkilendirir" öğrenme çıktısına da yer verilmiştir. Bu öğrenme çıktısı ile metinler arası kurulan ilişkilerde benzerlik ve farklılıkların tespit etmenin ötesinde bu benzerlik ve farklılıkların ilişkilendirilmesi de istenmektedir. 2019 programında metinler arası ilişki kurmaya yönelik kazanımlara yer

verilmemiştir. Bu anlamda bu öğrenme çıktılarının yeni programın getirdiği yeniliklerden biri olduğu söylenebilir.

c) Dinlediğindeki/izlediğindeki söylem ve görsel arasındaki ilişkiyi belirler

Öğrenme çıktısı sınıf düzeylerine göre düzenlenmiştir. Birinci ve ikinci sınıfta öğrencilerden, söylem ve görsel arasındaki ilişkiyi belirlemeleri istenirken üçüncü sınıfta bu ilişkiyi açıklamaları istenilmiştir. Dördüncü sınıfta ise belirlenen ilişkinin değerlendirilmesi istenilmiştir. 2019 programında söylem ve görsel arasındaki ilişkiyi belirleme, açıklama ya da değerlendirilmesine yönelik bir kazanıma yer verilmemiştir. Bu anlamda bu öğrenme çıktılarının yeni programın getirdiği yeniliklerden biri olduğu söylenebilir.

d) Dinlediği/izlediği metindeki olayları belirler

Öğrenme çıktısına ikinci sınıf itibari ile yer verilmiş olup diğer sınıflarda aynı şekilde korunmuştur. 2019 programında sadece olaylara odaklanma ile ilgili olarak birinci ve ikinci sınıfta “Dinlediği/izlediği metni anlatır” kazanımına yer verilmiş olup üçüncü ve dördüncü sınıfta ise “Dinlediği/izlediği metni ana hatlarıyla anlatır” şeklinde ifade edilmiştir. Birinci ve ikinci sınıfta metni anlatma vurgulanırken üçüncü ve dördüncü sınıfta metnin ana hatları ile yani biraz daha ayrıntılı şekilde anlatılmasına odaklanılmıştır. Ayrıca birinci ve ikinci sınıfta kazanımın açıklamasına yönelik olarak olayların oluş sırasına dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu kazanımın dışında hikâye unsurlarının belirlenmesine yönelik sorulara cevap verilmesine odaklanılmış olup “Dinlediklerine/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir” kazanımına tüm sınıflarda yer verilmiştir. Bu öğrenme çıktısı ile ilgili olarak önceki programda yer alan kazanımların daha basit bir düzeye indirgenerek ifade edilmiş olduğu, sadece olaylara odaklanılarak olaylar üzerinden sorgulama ve tahmin çalışmalarının yapılmasının önemsendiği söylenebilir.

e) Dinlediği/izlediği metindeki ana fikri/ana duyguyu bulur

Öğrenme çıktısına üçüncü ve dördüncü sınıfta yer verilmiştir. 2019 programında da üçüncü ve dördüncü sınıf düzeylerinde kazanıma yer verilmiş olup “Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu belirler” şeklinde ifade edilmiştir. 2019 programında ana fikir/ana duygunun belirlenmesi istenirken yeni programda “bulur” şeklinde ifade edilmiştir. Mevcut kazanımın yeni programda da korunduğu görülmektedir.

4. Dinleme/izleme sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme

Dinleme/izleme sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme başlığı altında birinci sınıflarda öğrenme çıktısına yer verilmemiş olup diğer sınıflarda iki öğrenme çıktısına yer verilmiştir. Bu öğrenme çıktıları, 2019 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımlar ile karşılaştırılarak Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Dinleme/izleme sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme

Öğrenme çıktıları (2024)	İlişkilendirilen kazanımlar (2019)
a) “Dinleme/izleme yapacağı ortamın uygunluğunu gözden geçirir.”	Kazanıma yer verilmemiştir.
b) “Dinleme/izleme ortamının dinleme sürecindeki duygu, düşünce ve davranışlarına etkisini açıklar.”	Kazanıma yer verilmemiştir.

Tablo 6’da yer alan iki öğrenme çıktısı, 2019 programındaki kazanımlar ile eşleştirilmiş

olup her öğrenme çıktısı aşağıda ayrıntılı olarak incelenmiştir.

a) Dinleme/izleme yapacağı ortamın uygunluğunu gözden geçirir

Öğrenme çıktısına sadece ikinci ve üçüncü sınıfta yer verilmiştir. Dördüncü sınıfta ise “Dinleme/izleme yapacağı ortamın fiziksel özelliklerini dikkate alarak dinler” şeklinde ifade edilmiştir. 2019 programında ortamın uygunluğunu gözden geçirme ile ilgili kazanıma yer verilmemiştir. Alanyazında dinleme öncesinde dinleme ortamının fiziksel olarak uygun hale getirilmesinden öğretmen sorumlu tutulurken yeni programda ortamın uygunluğunun gözden geçirilmesi öğrenci sorumluluğuna bırakıldığı söylenebilir. Ayrıca ortamın uygunluğunun gözden geçirilmesi sonrasında öğrenciden beklentinin ne olduğu konusunda bir açıklamaya yer verilmemiş olduğu görülmektedir. Öğrenme çıktısının daha net bir şekilde ifade edilmesi gerektiği söylenebilir.

b) Dinleme/izleme ortamının dinleme sürecindeki duygu, düşünce ve davranışlarına etkisini açıklar

Öğrenme çıktısına üçüncü ve dördüncü sınıfta yer verilmiştir. 2019 programında ortamın değerlendirilmesine yönelik kazanıma yer verilmemiştir. Öğrencilere dinleme ortamının, dinleme becerisi üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu sorgulatarak, ortamın dinleme üzerindeki etkisinin farkındalığının oluşturulmaya çalışılması kuşkusuz dinleme becerisi için önemli bir etkiye sahip olacaktır. Fakat ortamın uygun olmadığına yönelik bir değerlendirme sonucunda bu sorunun nasıl çözülebileceğine yönelik adımların neler olabileceğine yönelik olarak belirsizliğin olduğu söylenebilir.

5. Dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme

Dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme başlığı altında yedi öğrenme çıktısına yer verilmiştir. Bu öğrenme çıktıları, 2019 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımlar ile karşılaştırılarak Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme

Öğrenme çıktıları (2024)	İlişkilendirilen kazanımlar (2019)
➤ “Dinleme/izleme sürecindeki hatalarını belirler.”	➤ “Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir.”
➤ “Dinlemesinde/izlemesinde belirlediği hatalarını düzeltir.”	➤ “Dinleme stratejilerini uygular.”
➤ “Dinlemesindeki/izlemesindeki uygun davranışlarını sonraki dinlemelerine aktarır.”	
➤ “Dinlemelerinde/izlemelerinde tercih ettiği dinleme/izleme stratejilerini açıklar.”	
➤ “Dinlemesindeki/izlemesindeki uygun davranışlarını sonraki dinlemelerine aktarır.”	
➤ “Dinleyecekleri/izleyecekleri türü tercih nedenleri ile belirtir.”	
➤ “Dinlediği/izlediği metinde verilen bilginin ve kaynağının doğruluğunu sorgular.”	

Dinleme/izleme sürecini değerlendirmeye ilişkin öğrenme çıktılarına ilkokulun tüm sınıflarında yer verilmiştir. Birinci ve ikinci sınıflarda, “Dinleme/izleme sürecindeki hatalarını belirler”, “Dinlemesinde/izlemesinde belirlediği hatalarını düzeltir” ve “Dinlemesindeki/izlemesindeki uygun davranışlarını sonraki dinlemelerine aktarır” öğrenme çıktıları incelendiğinde dinleme/izleme

sürecinin değerlendirilmesinde öğrencinin sorumlu tutulmuş olduğu söylenebilir. İlkokulun ilk iki sınıfında dinleme sorumluluğunu öğrenciden beklemek öğrencilerin gelişim düzeyleri göz önünde bulundurulduğunda öğrenci düzeylerine göre uygun olmayabileceği söylenebilir. Üçüncü ve dördüncü sınıfta ortak olan iki öğrenme çıktısı “*Dinlemelerinde/izlemelerinde tercih ettiği dinleme/izleme stratejilerini açıklar*” ve “*Dinlemesindeki/izlemesindeki uygun davranışlarını sonraki dinlemelerine aktarır*” şeklinde ifade edilmiştir. Öğrenme çıktıları incelendiğinde sorumluluğun öğrencide olduğu görülmektedir. Üçüncü sınıfa özgü olan “*Dinleyecekleri/izleyecekleri türü tercih nedenleri ile belirtir*” öğrenme çıktısının öğrencinin hangi dinleme/izleme türüne dikkat ederek dinleyeceğinin sorumluluğu ve kararının öğrenciye bırakıldığı söylenebilir. Dördüncü sınıfa özgü olan “*Dinlediği/izlediği metinde verilen bilginin ve kaynağının doğruluğunu sorgular*” öğrenme çıktısının sınıf seviyesine uygun olabileceği söylenebilir. Öğrencinin çıkarımda bulunmasını öngören öğrenme çıktıları ile uyumlu olduğu, dinleme sonrasında bu değerlendirmeye yapabilecek yetkinliğe ulaşabileceği söylenebilir. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında değerlendirme ile ilgili olarak sadece dördüncü sınıfta “*Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir*” kazanımına yer verilmiştir. Bu kazanımda içerik değerlendirmesine yöneliktir. Süreç değerlendirmesine yönelik kazanımlara yer verilmediği görülmüştür. Dinleme stratejileri olarak her sınıfta “*Dinleme stratejilerini uygular*” kazanımına yer verilerek bu kazanımın alt kazanımlarında öğrencilerin nezaket kurallarına uygun dinlemeleri ve de dikkatlerini dinlediklerine vermeleri gerektiğine dair alt kazanımlara yer verildiği, bu alt kazanımların öğretmen sorumluluğunda olmasına yönelik ifadelerle yer verildiği görülmektedir. Kısacası dinleme/izleme sürecinin değerlendirilmesinin sorumluluğunun öğrencilere bırakıldığı söylenebilir. İlkokul için sürecin öğrenciler tarafından sağlıklı bir şekilde değerlendirilebileceğine yönelik olarak üst düzey bir davranışın beklenmiş olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Alanyazında ifade edildiği gibi ülkemizde de dinleme “ihmal edilen bir beceri” olarak ifade edilmektedir (Özbay ve Melanlıoğlu, 2012, s.96). 2009 Türkçe Dersi Öğretim Programında dinleme/izleme beceri alanı üç başlık altında sınıflandırılmış, her sınıf düzeyinde kazanımlara yer verilmiştir. 2019 Türkçe Dersi Öğretim programında dinleme/izleme beceri alanına yönelik olarak herhangi bir sınıflandırmaya yer verilmeden her sınıf düzeyinde kazanımlara yer verilmiştir. Yeni programda dinleme/izleme beceri alanı birinci sınıflarda dört, ilkokulun diğer sınıflarında ise beş başlık altında sınıflandırılmış olup her sınıfta öğrenme çıktılarına yer verilmiştir.

Programda dinleme/izlemeyi yönetebilme başlığı altında yer alan öğrenme çıktılarında önceki programlarda etkinlik olarak yer alan bazı çalışmaların yeni programda öğrenme çıktısı olarak ifade edilmiş olduğu, öğrenci merkezli programın ruhuna uygun olacak şekilde öğrenciden dinleme sorumluluğunun üstlenmesinin beklendiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Yapılandırmacı yaklaşım, öğrenciler arasında rekabeti desteklemenin ötesinde bilgi ve sorumlulukları paylaşmayı önemsemektedir. Öğrenmenin sorumluluğunu sadece öğretmen ya da öğrenciye vermek yerine öğretmen ve öğrenci tarafından sorumluluğunun paylaşılması beklenmektedir (Jonassen, 1994, s.34). Her öğrenci, öğrenme sürecinde sürece aktif olarak katılmalı ve kendi öğrenmesinden sorumlu olmalıdır (Saban, 2004, s.79). Bu bakımdan öğrenciden dinleme sorumluluğunu üstlenmesini beklemek, programın benimsediği anlayış ile örtüşmektedir. Ayrıca dinleme kuralları ile ne anlatılmak istendiğinin tam olarak anlaşılmadığı, programın ölçme değerlendirme bölümünde örnek olarak paylaşılan formlarda gözlemlenecek

dinleme davranışlarına yer verildiği fakat asıl benimsenen, öğrenilmesi istenen dinleme kurallarının net olarak ifade edilmemiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dinledikleri/izledikleri ile ilgili anlam oluşturabilme başlığı altında, önceki programda yer alan bazı kazanımların yeni programda aynen korunduğu bazı öğrenme çıktılarının ise daha genel bir şekilde ifade edilmiş olduğu, 2024 programında öğrencilerin yeni öğrendikleri bilgileri yaşantı ve ön bilgileri ile karşılaştırarak çıkarım yapmalarının desteklediği, olayların sorgulama temelli bir yaklaşımla ele alınmasının önemsendiği, öğrencilerin görüş belirtirken o görüşlerini destekleyecek nedenlere dayalı olarak ifade etmelerinin istendiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme, bireyde var olan öğrenmeler ile yeni öğrenilenler arasında ilişki kurma ve bunların bütünleştirilmesini ifade etmektedir. Yani öğrenen, öğrendiği bilgilere kendi yorumunu da ekleyerek yeniden yapılandırır. Bu aşamalarda üst düzey bilişsel becerilerin etkin kullanılması önemlidir (Karatay, 2010). Kısaca öğrenen, kendisine sunulan bilgileri ön bilgileri ile karşılaştırarak, sorgulayarak kendi öğrenmesini oluşturmaktadır. Öğrencinin kendisine sunulan bilgileri yaşantı ve ön bilgileri ile karşılaştırarak sorgulaması, çıkarımda bulunması, Bloom taksonomisine göre dördüncü seviyede yer alan çözümleme basamağı düzeyindeki öğrenme çıktılarına denk gelmektedir (Mete, 2015). Bu bakımdan öğrenme çıktılarının yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda hazırlanan program ile uyumlu olduğu söylenebilir. Ayrıca alanyazında genellikle tahminde bulunma ile ilgili olarak olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunmaya yer verilirken olayların öncesi hakkında tahminde bulunmaya yer verilmemesine rağmen 2024 programında olayların öncesi hakkında da öğrencilerden tahminde bulunmalarının istendiği sonucuna ulaşılmıştır. Tahmin etme etkinliği, öğrencinin dinlediği bir metni anlayarak sonrasında neler yaşanmış olabileceğine yönelik görüşlerini ifade etmesidir. Bloom taksonomisine göre anlama basamağında olan bu etkinlik, olayın öncesi üzerinde öğrencilerin düşünerek görüş belirtmelerinin istenmesi ile daha üst düzey bir düşünme becerisi olan çözümleme basamağına yükseltilmektedir. Bu açıdan programın öğrencilerin sorgulama temelli bir anlayış ile kendi öğrenmelerini oluştururken üst düzey düşünme becerilerinin gelişmesini önemsendiği söylenebilir. Programda sözsüz iletişim unsurları ifadesine yer verilmiş olmasına karşın bu ifade ile ne anlatılmak istediğinin net olarak anlaşılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dilediklerini/izlediklerini çözümleyebilme başlığı altında, öğrenme çıktılarının genel olarak önceki program ile benzer bir anlayışla hazırlanmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Farklılık olarak metinler arası ilişki kurmanın önemsendiği, önceki programda yer alan metnin özetlenmesine yönelik kazanımların yeni programda yer almadığı, olayları belirlemenin yeterli olarak görüldüğü sonuçlarına ulaşılmıştır. Metinler arası anlam kurmada metinlerden/anlamlardan metin üretme vardır. Bu tür anlam kurmada okuyucu üst düzey bilişsel süreçleri kullanır (Akyol, 2003, s.51). Öğrencilerin üst düzey bilişsel süreçleri kullanabilmeleri için öncelikle temel süreçleri öğrenmeleri ve etkili bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Bu bakımdan, temel düzey bilişsel süreçlerin ihmal edildiği söylenebilir.

Dinleme/izleme sürecine etki eden durumları gözden geçirebilme başlığı altında yer alan öğrenme çıktılarına birinci sınıfta yer verilmemiş olup diğer sınıflarda yer verilmiştir. Bu başlık altında yer alan öğrenme çıktılarının 2024 programının getirmiş olduğu yenilikler olduğu, ortamın uygunluğu önceki programda öğretmenin sorumluluğunda iken yeni programda bu sorumluluğun öğrenciye verilmiş olduğu, ortamın uygun olmadığı yönünde bir düşünce geliştiren öğrencinin neler yapacağına dair bir netliğin olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme başlığı altında yer alan öğrenme çıktıları önceki programa kıyasla dinlemenin sorumluluğunun öğrenciye bırakılmış olduğu, öğrencinin dinlediklerinin farkında olarak dinleme sürecini sağlıklı bir şekilde değerlendirerek yapmış olduğu hataları tespit edip sonraki dinlemelerinde doğru davranışlarını yansıtarak süreçte kendi sorumluluğu doğrultusunda dinleme becerisini geliştirmesinin öngörüldüğü sonuçlarına ulaşılmıştır. Dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme başlığı altında yer alan öğrenme çıktılarında, öğrencilerin değerlendirme ve yaratma basamağına denk gelen üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesinin önemsendiği söylenebilir. Öğrencilerin kendi dinleme durumlarını değerlendirerek, hatalarının farkında olmaları ve bu hatalardan yola çıkarak sonraki dinlemelerinde doğru davranışları göstermeleri yapılandırmacı anlayışın benimsediği öğrenme çıktılarıdır. Bu anlamda yeni programın yapılandırmacı yaklaşımı, etkili bir şekilde öğrencilere kazandırmaya çalıştığı söylenebilir.

Yeni programda yer alan öğrenme çıktıları, önceki programlardaki kazanımlar ile genel olarak benzerlik göstermektedir. Önceki programlarda yer alan *“Dinlediklerini/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir”*, *“Sözlü yönergeleri uygular”*, *“Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar”* ve *“Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen, bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder”* kazanımlarına yönelik öğrenme çıktılarına yer verilmemiştir. Sonuç olarak alanyazında sıklıkla *“ihmal edilen”* beceri olarak tanımlanan dinleme/izleme becerisine yönelik bir arayışın olduğu, dinleme/izleme becerinin önemsenmeye başlanmış olduğu söylenebilir fakat dinleme/izleme beceri alanına yönelik net bir bakış açısının henüz oluşmamış olduğu söylenebilir. Öncelikle dinleme/izleme becerisine yönelik olarak net bir sınıflandırmanın olup olmayacağına karar verilmesi, bu karar doğrultusunda programın uygulayıcısı olan paydaşlardan görüşler alınarak programın geliştirilmesi, öğrenme çıktılarının taksonomik bir sınıflandırmaya göre düzenlenmesi, programda dinleme kurallarının net bir şekilde ifade edilmesi, programın uygulayıcıları olan öğretmenlere uygulama ile ilgili seminer ve kurslar düzenlenmesi, programın hedef kitlesi olan öğrenci ve velilerin de program hakkında yeterli düzeyde bilgilendirilmesi önerilerinde bulunulabilir.

Yazarların Katkı Oranı

Bu çalışmada, yazarlar eşit oranda bir katkı sağlamışlardır (1. yazar % 50, 2. yazar %50).

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada, çıkar çatışması teşkil edebilecek durumlar ve ilişkiler bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- Akkaya, N. ve Ünal, E. (2016). Sözlü iletişim. F. S. Kırmızı (Editör), *İlk ve ortaokullarda Türkçe öğretimi 2015 programına uygun içinde* (s. 61-73). Anı Yayıncılık.
- Akyol, H. (2003). Metinlerden anlam kurma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 49.
- Akyol, H. (2016). *Programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Çarkıt, C. (2021). 1981 ve 2019 Türkçe dersi öğretim programlarının dinleme eğitimi açısından karşılaştırılması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(3), 827-838.
- Demirel, Ö. ve Şahinel, M. (2006). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi*. Pegem A Yayıncılık.
- Doğan, Y. (2020). *Dinleme eğitimi (7. Baskı)*. Pegem Akademi.
- Ediger, M. (2002). *Listening and the Language Arts*. ERIC.
- Jonassen, D. H. (1994). Thinking technology: Toward a constructivist design model. *Educational technology*, 34(4), 34-37.
- Karatay, H. (2010). Türkçe dersi öğretim araçlarında yapılandırmacılık: Metinlerarasılık. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 155-178.
- Mackay, I. (1997). *Dinleme Becerisi*. (Çev.: Aksu Bora ve Onur Cankoçak), İlkaynak Kültür ve Sanat Ürünleri Ltd. Şti.
- MEB (2009). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1-5. Sınıflar)*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8.Sınıflar)*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (2024). *İlkokul Türkçe dersi öğretim programı (1,2,3 ve 4. Sınıflar)*. www.meb.gov.tr
- Melanlıoğlu, D. (2011). İlköğretim Türkçe öğretim programının "dinleme türleri" bakımından değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 65-78.
- Melanlıoğlu, D. (2012). Dinleme becerisine yönelik ölçme değerlendirme çalışmalarında üstbiliş stratejilerinin kullanımı. *Turkish Studies*, 7 (1), 1583-1595.
- Mete, F. (2015). Yabancı dilde kelime öğretiminde resimlerin seviye ve taksonomiye uygun kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 2, 81-94.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*. Öncü Kitap.
- Özbay, M. ve Melanlıoğlu, D. (2012). Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi bakımından değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 7(1), 87-97.
- Temur, T. (2010). Dinleme metinlerinden önce ve sonra sorulan soruların üniversite öğrencilerinin dinlediğini anlama beceri düzeyine etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 303-319.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C. (2013). Ana dili öğretimi. C. Yıldız, (Editör), *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi içinde* (s. 45-76). PegemA Yayınları.
- Yıldız, N. ve Kılınç, A. (2015). Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ÖS-II, 17-34.
- Saban, A. (2000). *Öğrenme Öğretme Süreci*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Sönmez, V. & Alacapınar, F.G. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.